

XI. évfolyam 2. szám 2018

PÉNZÜGYI HÍRLEVÉL

Agrárgazdasági Kutató Intézet

Pénzügyi Hírlevél
XI. évfolyam 2. szám 2018

Megjelenik negyedévente

Felelős szerkesztő

Lámfalusi Ibolya

Szerzők

Domán Csaba

doman.csaba@aki.gov.hu

Péter Krisztina

peter.krisztina@aki.gov.hu

Kiadó

Agrárgazdasági Kutató Intézet
H-1093 Budapest, Zsil utca 3–5.
Postacím: H-1463 Budapest, Pf. 944
Telefon: (+36 1) 217-1011
Fax: (+36 1) 217-4469
www.aki.gov.hu
aki@aki.gov.hu

ISSN 1418 2130

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:
Publikációs Csoport
publikacio@aki.gov.hu
Telefon: (+36 70) 501-1156

Minden jog fenntartva. A kiadvány bármely részének sokszorosítása, adatainak bármilyen formában (nyomtatott vagy elektronikus) történő tárolása vagy továbbítása, illetőleg bármilyen elven működő adatbázis-kezelő segítségével történő felhasználása csak a kiadó előzetes írásbeli engedélyével történhet.

Tartalomjegyzék

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások.....	3
Közvetlen termelői támogatások	5
Vidékfejlesztési és halászati programok.....	6
Piaci és egyéb támogatások	7
Nemzeti támogatások	8
Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások kiemelt területei	11
Állattenyésztési támogatások.....	11
Szántóföldi növénytermesztők támogatása.....	13
Kertészeti ágazat támogatása	14
Kockázatkezelés a mezőgazdaságban.....	15
A mezőgazdaság és az élelmiszeripar vállalkozásainak hitelgazdálkodása	16
Az egyéni gazdaságok hitelállománya.....	17
A társas vállalkozások hitelállománya.....	21
Kedvezményes finanszírozás a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban....	27
MFB-hitelprogramok.....	27
Kedvezményes EXIM-konstrukciók	30
Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel	33
Költségvetési kamat- és kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok	36
Növekedési Hitelprogram.....	37
Garantált hitelállomány a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban.....	39
Hitelezési felmérés.....	42
A jegybanki kamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása	44
EU-referencia-kamatláb.....	45
Lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései	46
Néhány kiemelt ágazat vállalati hitelállományának fedezettsége Hiba! A könyvjelző nem létezik.	
Kiegészítő táblák.....	49

Agrár- és vidékfejlesztési támogatások

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatásokra elkülönített 791,1 milliárd forintból összességében 227,4 milliárd forintot fizettek ki 2018 első negyedében (1. táblázat). Az előirányzatok teljesülését illetően azonban meg kell jegyezni, hogy az a kifizetési rendből adódóan nem mindig időarányos. Számos támogatás az év második felében teljesül, bizonyos jogcímek esetében pedig lehetnek áthúzódó kifizetések is.

A kifizetések zömét (78,4 százalékát) a termelőknek nyújtott közvetlen támogatások adták, összegük az előző év azonos időszakában folyósított összeg (38,2 milliárd forint¹) közel ötszörösét érte el. A számottevő növekedés hátterében az előző évről 2018-ra áthúzódó kifizetések állnak. Emellett a hazai költségvetésből finanszírozott nemzeti támogatások keretében további jelentős összeget, 14,6 milliárd forintot vehettek igénybe a gazdálkodók az első negyedében.

A Vidékfejlesztési Program 2014–2020 intézkedéseire 31,5 milliárd forintot folyósítottak az első negyedében, míg a Magyar Halgazdálkodási Operatív Programra nem történt kifizetés 2018. március 31-ig.

A piac szabályozását célzó intézkedésekre 3,1 milliárd forintot fordítottak, amelynek zöme továbbra is a kiegészítő nemzeti támogatással működő programokat fedezte, nagyobb részben nemzeti forrásból.

A 2018. költségvetési évre előirányzott 791,1 milliárd forintból a tervek szerint közvetlen termelői támogatásokra 410,1 milliárd forintot, piaci és egyéb támogatásokra 27,4 milliárd forintot, a nemzeti támogatás jogcímeire pedig további mintegy 93,7 milliárd forintot vehetnek igénybe a kedvezményezettek. A 2014–2020-as tervezési és programozási ciklushoz kapcsolódó vidékfejlesztési és halászati programokra a 2018. évre előirányzott támogatási összeg az előző évhez képest 53,8 milliárd forinttal 260,0 milliárd forintra bővült.

1. táblázat: Agrár- és vidékfejlesztési támogatások, 2018. I. negyedév

	millió HUF	
Jogcím	Eredeti előirányzat	2018. I. negyedév
I. Vidékfejlesztési és halászati programok	259 925	31 522
II. Közvetlen termelői támogatások	410 074	178 164
Magyar Halgazdálkodási Operatív Program	4 524	0
Vidékfejlesztési Program 2014–2020	255 401	31 522
<i>Ebből: Vidékfejlesztési és halászati programok technikai segítségnyújtása</i>	<i>1 081</i>	<i>603</i>
III. Piaci és egyéb támogatások	27 411	3 053
Egyéb uniós támogatást kiegészítő támogatások	11 992	1 846
Agrárpiaci támogatások	15 419	1 207
Belpiaci intézkedések		1 207
<i>ebből: borászati ágazat támogatása</i>		238
Külpiaci intézkedések		0
Intervenciós költségek		0
IV. Nemzeti támogatások	93 726	14 632
Agrártámogatások mindösszesen	791 136	227 371

Forrás: 2017. évi C. törvény Magyarország 2018. évi központi költségvetéséről, valamint NGM-, AM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

¹ Forrás: Pénzügyi Hírlévl, X. évfolyam 2. szám 2017.

Az első negyedévben az agrárium és a vidék fejlesztését célzó támogatási összeg 90-10 százalékban oszlott meg az uniós és a nemzeti forrás között: európai uniós forrásból 203,9 milliárd, hazai forrásból további 23,5 milliárd forint kifizetése valósult meg.

A 2018. évre előirányzott támogatási összeg viszont

a korábbi éveknek megfelelően továbbra is a 80-20 százalékos megoszlást követi, 637,5 milliárd forintot folyósíthatnak az európai uniós, 153,6 milliárd forintot pedig a nemzeti költségvetésből a 2018. évi agrár-vidékfejlesztési támogatásokra (2. táblázat).

2. táblázat: **Agrár- és vidékfejlesztési támogatások forrásai, 2018. I. negyedév**

Forrás	millió HUF					
	2018. évi eredeti előirányzat			2018. I. negyedévi kifizetés		
	Összesen	EU	Nemzeti	Összesen	EU	Nemzeti
Nemzeti forrásból finanszírozott támogatások	93 726	–	93 726	14 632	–	14 632
EU-társfinanszírozású támogatások	271 917	212 006	59 911	33 368	24 487	8 881
Közvetlen EU-kifizetések	425 493	425 493	–	179 370	179 370	–
Összesen	791 136	637 499	153 637	227 371	203 858	23 513

Forrás: 2017. évi C. törvény Magyarország 2018. évi központi költségvetéséről, valamint NGM-, AM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

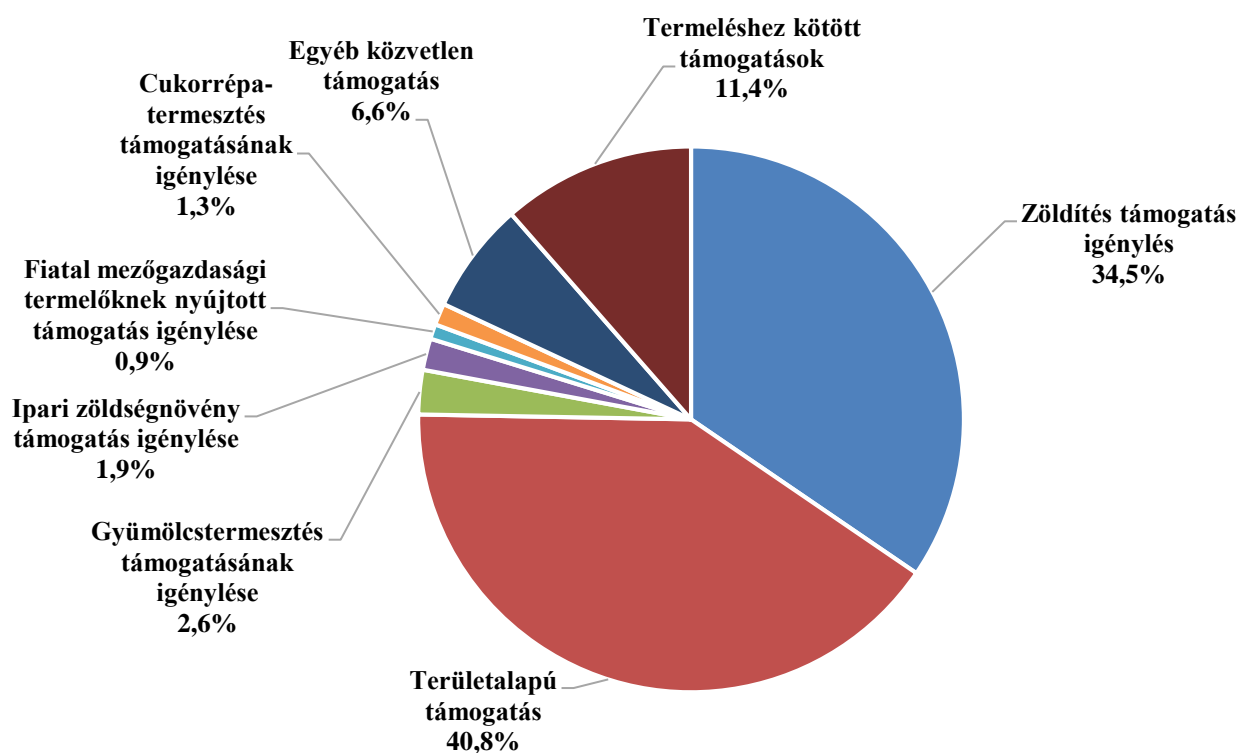
Közvetlen termelői támogatások

A közvetlen támogatások jogcímein 2018 első negyedévében 178,2 milliárd forint jutott el a termelők-höz, ami az előző év azonos időszakához képest számottevően többnek bizonyult. Ahogy az már a fentiekben említésre került, a nagymértékű növekedés háttérében az előző évről áthúzódó kifizetések álltak.

A termelőknek nyújtott mintegy 178 milliárd forint támogatási összeg legnagyobb részét, 40,8 százalékát

(72,6 milliárd forint) a területalapú támogatás tette ki, míg hasonlóan magas, 34,5 százalékos arányt képviselt a zöldítési támogatás (61,5 milliárd forint) (1. ábra). Emellett termeléshez kötött támogatások keretében 20,4 milliárd forintot fizettek ki a kedvezményezetteknek az első negyedévben. Gyümölcsstermesztés támogatására (extenzív és intenzív) 4,7 milliárd forintot, ipari zöldségnövények termesztéséhez 3,3 milliárd forintot, cukorrépa-termesztés támogatására 2,3 milliárd forintot folyósítottak, a fiatal mezőgazdasági termelők pedig 1,6 milliárd forint támogatásban részesültek (6. táblázat).

1. ábra: **Közvetlen támogatások megoszlása, 2018. I. negyedév**

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Vidékfejlesztési és halászati programok

A Vidékfejlesztési Program (VP) 2014–2020 intézkedéseire a tárgyévben 255,4 milliárd forint lett elkülönítve, melyből 1,1 milliárd forint a program megvalósításához szükséges technikai segítségnyújtásra irányul. A Magyar Halgazdálkodási Operatív Program (MAHOP) keretében összességében 4,5 milliárd forint áll a kedvezményezettek rendelkezésére 2018-ban (3. táblázat). Az első negyedévben a VP intézkedéseire 31,5 milliárd forintot folyósítottak a gazdálkodóknak, amelynek több mint felét (17,0 milliárd forintot) az Agrár-környezetvédelemi és éghajlattal kapcsolatos intézkedésekre fordították. A Natura 2000 kifizetések és a Víz Keretirányelvhez kapcsolódó kifizetések elérték a 3,5 milliárd forintot, 2,5 milliárd forinttal pedig a tárgyi

eszközökbe történő beruházásokat támogatták. Állatjóléti támogatásokra 1,5 milliárd forintot vehettek igénybe a kedvezményezettek.

A Vidékfejlesztési Program 2014–2020 intézkedéseire a program kezdetétől 2018. március 31-ig 172,2 milliárd forint kifizetés történt, az 1295 milliárd forint teljes VP forrás 13,3 százaléka jutott el a gazdálkodókhöz. Ennek jelentős részét, 45,2 százalékát az Agrár-környezetvédelemi és éghajlattal kapcsolatos intézkedésekre folyósították (78,9 milliárd forint), további 22,0 milliárd forintot fordítottak a Natura 2000 és a Víz Keretirányelvhez kapcsolódó kifizetésekre. A tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás 13,6 milliárd forint, az ökológiai gazdálkodás támogatása 11,8 milliárd forint volt.

A MAHOP keretében kifizetés 2018. március 31-ig nem történt.

3. táblázat: Vidékfejlesztési és halászati támogatások, 2018. I. negyedév

	millió HUF	
Jogcím	Eredeti előirányzat	2018. I. negyedév
Vidékfejlesztési Program 2014–2020 (determinációval együtt)	255 401	31 522
<i>ebből: vidékfejlesztési és halászati programok technikai segítségnyújtása</i>	<i>1 081</i>	<i>603</i>
MAHOP	4 524	0,0
EU-társfinanszírozással működő vidékfejlesztési és halászati programok összesen	259 925	31 522

Forrás: 2017. évi C. törvény Magyarország 2018. évi központi költségvetéséről, valamint NGM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Piaci és egyéb támogatások

A piac szabályozására irányuló támogatásokra a költségvetési törvény² alapján 27,4 milliárd forintot fordíthatnak a 2018. évben. Ez az összeg 56,3 százalékban uniós forrásból, 43,7 százalékban nemzeti költségvetésből kerül kifizetésre és a kiegészítő nemzeti támogatással működő programok támogatását szolgálja.

A 2018. évre előirányzott támogatási összegből 3,1 milliárd forint kifizetése valósult meg az első negyedévben, ami az előirányzat 11,1 százaléka (4. táblázat), azonban számos támogatás az év második felében teljesül.

A piaci és egyéb támogatásokon belül a kiegészítő nemzeti támogatással működő programokra uniós forrásból 1,0 milliárd forintot fordítottak, amit hazai költségvetésből 1,8 milliárd forinttal egészítettek ki. A programok közül az iskolatejprogram támogatására az uniós és hazai forrásokból összesen 0,9 milliárd forintot, az iskolagyümölcs-program támogatására 0,8 milliárd forintot költöttek. Az egyes speciális szövetkezesek támogatására és az egyes állatbetegségek ellenőrzésére és felszámolására 0,5-0,5 milliárd forint folyósítása történt meg. A borászati ágazat további 238 millió forint támogatásban részesült a belpiaci intézkedések keretében, amelyet a szőlőfeldolgozás és a borkészítés során keletkező melléktermékek leparlására fizettek ki.

4. táblázat: Piaci és egyéb támogatások, 2018. I. negyedév

	millió HUF	
Jogcím	Eredeti elő- irányzat	2018. I. ne- gyedév
Agrárpiaci támogatások	15 419	1 207
Belpiaci intézkedések		1 207
Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok uniós része		969
<i>Magyar Méhészeti Nemzeti Program</i>		46
<i>Iskolatej program</i>		214
<i>Iskolagyümölcs-program</i>		352
<i>Egyes speciális szövetkezesek támogatása</i>		0
<i>Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása</i>		357
Borászati ágazat támogatása		238
<i>Ebből: Szőlőültetvények szerkezetátalakításának és átállításának támogatása</i>		0
<i>A szőlőfeldolgozás és a borkészítés során keletkező melléktermékek támogatással történő leparlásának támogatása</i>		238
<i>Borok promóciója harmadik országokban</i>		0
Külpiaci intézkedések		0
Intervenciós költségek		0
Kiegészítő nemzeti támogatással működő programok nemzeti része	11 992	1 846
Magyar Méhészeti Nemzeti Program	788	46
Iskolatej program	4 300	711
Iskolagyümölcs-program	2 287	428
Egyes speciális szövetkezesek támogatása	4 080	534
Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása	537	128
Összesen	27 411	3 053

Forrás: 2017. évi C. törvény Magyarország 2018. évi központi költségvetéséről, valamint AM és MÁK-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

² 2017. évi C. törvény Magyarország 2018. évi központi költségvetéséről.

Nemzeti támogatások

Nemzeti támogatás formájában a gazdálkodók több mint 93 milliárd forintot vehetnek igénybe a 2018. évi költségvetési időszakban, ezen belül a Nemzeti agrártámogatások jogcímein 78,6 milliárd forint kifizetése valósulhat meg (5. táblázat).

Előbbiből összességében 14,6 milliárd forintot fizettek ki a kedvezményezetteknek 2018 első negyedében., amelynek csaknem fele (45,9 százaléka) Nemzeti agrártámogatások előirányzat jogcímein jutott el a gazdákhöz. Az Átmeneti nemzeti támogatásokra (továbbiakban ÁNT) 1,8 milliárd forintot, az egyes állatbetegségek megelőzésére, leküzdésére szintén 1,8 milliárd forintot fordítottak 2018. március 31-ig.

Az állatjóléti támogatások (baromfi, sertés, tenyészkoca) keretében 1,6 milliárd forintot vettek igénybe a

kedvezményezettek az első negyedév során, amit csaknem teljes egészében a Tenyészkoca állatjóléti támogatás jogcímen folyósítottak.

A termelőket ért agrárkárok enyhítésére a gazdálkodók 2018. évi befizetéseiből 4,3 milliárd forint áll rendelkezésre, amely összeg további 4,3 milliárd forinttal egészül ki a hazai költségvetésből. Így összességében 8,6 milliárd forinttal bővül a 2017. évi károk kompenzálására fordítható összeg. Az első negyedévben 7,1 milliárd forint kárenyhítés kifizetésére került sor.

A sertésprogram keretein belül megvalósuló, a sertéságazat helyzetét javító intézkedések támogatása a sertéstenyésztők és -feldolgozók csekély összegű támogatását foglalja magába, amelyre a tárgyévben 1,1 milliárd forintot különítettek el. Ebből az első negyedévben 23,7 millió forint került kifizetésre.

5. táblázat: **Nemzeti támogatások, 2018. I. negyedév**

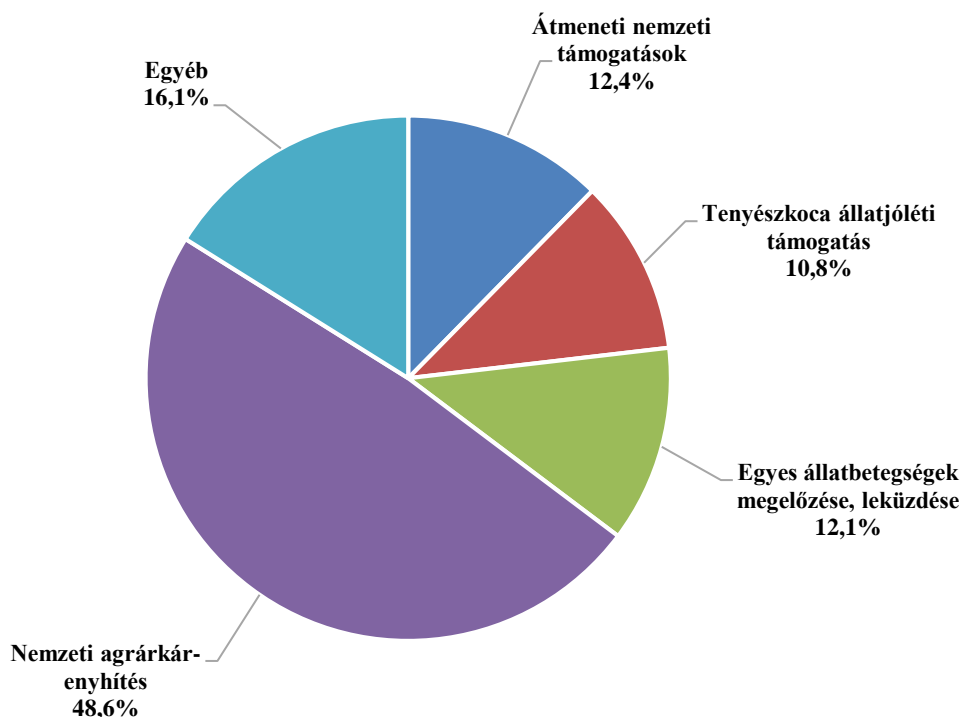
	millió HUF	
Jogcím	Eredeti előirányzat	2018. I. negyedév
Nemzeti agrártámogatások	78 560	6 714
ebből		
Átmeneti nemzeti támogatások	–	1 808
Baromfi állatjóléti támogatás	–	2
Sertés állatjóléti támogatás	–	2
Tenyészkoca állatjóléti támogatás	–	1 578
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése	–	1 772
Állati hulla ártalmatlanítási támogatása	–	803
Gázolaj jövedéki adójának de minimis támogatása (szőlő- és gyümölcsös ültetvények)	–	11
Mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás	–	0
Agrárfinanszírozás kamattámogatása, kezesi díjtámogatása	–	262
Mezei őrszolgálat	–	189
A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatása	1 122	24
Nemzeti agrárkárenyhítés	8 600	7 113
Állattenyésztési feladatok	1 300	294
Tanyafejlesztés	1 224	488
Egyéb nemzeti támogatások	311	0
Nemzeti támogatások	93 726	14 632

Forrás: 2017. évi C. törvény Magyarország 2018. évi központi költségvetéséről, valamint AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A nemzeti forrásból megvalósult kifizetések számottevő részét, 48,6 százalékát a Nemzeti agrárkár- enyhítés keretében fizették ki, mivel az agrárkár- kompenzálá- sára a támogatási összeg március 31-ig lehívásra kerül. A nemzeti költségvetésből megvalósult kifizetések to- vábbi jelentős hányada, 12,4 százaléka az Átmeneti

nemzeti támogatás jogcímein jutott el a gazdálkodók- hoz. Az egyes állatbetegségek megelőzésére és leküz- désére folyósított támogatás a hazai költségvetésből megvalósult kifizetések további 12,1 százalékát ké- pezte, a tenyészkoca állatjóléti támogatás a nemzeti tá- mogatások között 10,8 százalékos arányt képviselt (2. ábra).

2. ábra: **A nemzeti támogatások főbb jogcímeinek kifizetései, 2018. I. negyedév**

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

6. táblázat: **Közvetlen és átmeneti nemzeti támogatások teljesülése részletesen, 2018. I. negyedév**

	millió HUF
Jogcím	2018. I. negyedév
Közvetlen támogatások	178 163,7
Területalapú támogatás	72 611,6
Cukorrépa-termesztés támogatásának igénylése	2 286,3
Fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott támogatás igénylése	1 568,4
Gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	33,9
Extenzív gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	2 839,4
Intenzív gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	1 807,2
Ipari zöldségnövény-támogatás igénylése	3 324,1
Ipari olajnövény-támogatás igénylése	404,5
Kisgazdaságok támogatása	1 782,6
Mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott támogatás	0,0
Rizstermesztés-támogatás igénylése	587,0
Szálás fehérjenövény támogatás igénylése	3 830,4
Szemes fehérjenövény támogatás igénylése	3 694,4
Tejbeszállítás-csökkentés támogatása	0,0
Termeléshez kötött anyajuhtartás támogatása	2 879,2
Termeléshez kötött anyatehéntartás támogatása	8 643,1
Termeléshez kötött híztartás támogatása	587,3
Termeléshez kötött tejhasznútehén-támogatás	8 283,7
Területalapú támogatáshoz kapcsolódó elkülönített cukortámogatás	0,0
Zöldítéstámogatás igénylése	61 522,3
Zöldség-gyümölcs és dohány-szerkezetátalakítás	11,6
Átmeneti nemzeti támogatások	1 808,4
Nemzeti tejtámogatás	2,1
Húsmarhatartás támogatása – 2007-től elválasztott	3,4
Szarvasmarhatartás extenzifikációs támogatása – elválasztott	11,9
Virginia dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	0,0
Átmeneti nemzeti anyatehéntartás támogatása	1 782,6
Burley dohány kiegészítő – termeléstől elválasztott	0,0
Anyajuhtartás de minimis támogatása	0,0
Anyajuh-támogatás	7,6
Anyajuhtartás kiegészítő támogatás – 2007-től elválasztott	0,9
Egyéb, korábbi évekről áthúzódó kifizetések	0,0
Összesen	179 972,1

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az agrár- és vidékfejlesztési támogatások kiemelt területei

A fejezet célja az agrárium és a vidék fejlesztésére irányuló támogatások ágazatonkénti, illetve alágazatonkénti felosztása. A jogcímek besorolása a fent említett kategóriákba azonban nem minden esetben lehetséges, hiszen vannak olyan támogatások, amelyek több ágazat számára biztosítanak forrást (területalapú támogatás, zöldítés), illetve egyes intézkedések több alágazatot is érintenek (az Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – baromfi kivül, illetve az Állatihulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás). Az Agrár Széchenyi Kártya (ASZK) keretében nyújtott átmeneti támogatás, illetve az ágazatok részére folyósított kamattámogatás, kezesi díjtámogatás és költségtámogatás szintén több ágazat számára biztosít támogatási összeget, ezáltal az ágazatonkénti felosztásnál ezen támogatásokat nem állt módunkban szerepeltetni.

Állattenyésztési támogatások

Az állattenyésztéssel és -tartással foglalkozó termelők összességében 28,3 milliárd forintot vettek igénybe 2018. március 31-ig (7. táblázat). Az állattenyésztési ágazatba az első negyedév során befolyt támogatási összeg 74,3 százaléka uniós forrásból került kifizetésre. A 21,0 milliárd forintból 20,4 milliárd forintot a termeléshez kötött támogatásokra, a fennmaradó 0,6 milliárd forintot a kiegészítő nemzeti támogatással működő programokra fordítottak. A támogatások kisebb hányadát, 25,7 százalékát folyósították nemzeti költségvetésből.

Az első negyedévben folyósított állattenyésztési támogatások legnagyobb része, 71,6 százaléka a szarvasmarha-ágazatba érkezett mintegy 45-55 százalékos arányban megosztva a tejágazat és a húsmarha-tartás között. A juh- és kecskeágazatba a teljes támogatási összeg 10,8 százaléka került. A sertéságazat helyzetének javítását célozta a támogatások mintegy 5,7 százaléka, 1,2 százaléka a baromfiágazat, 0,3 százaléka a méhészet támogatására szolgált. A fennmaradó 10,3 százalékot a fent említett okokra hivatkozva nem állt módunkban felosztani az ágazatok között.

A szarvasmarha-ágazatba folyósított 20,4 milliárd forint támogatás 45,5 százaléka a tejágazathoz jutott. A döntő részét (8,3 milliárd forint) a termeléshez kötött tejhasznútehén-támogatás tette ki. Az Iskolatej programra 0,9 milliárd forintot fordítottak, amely kifizetés 76,9-23,1 százalékos arányban valósult meg nemzeti és uniós forrásból. Hazai költségvetésből került kifizetésre 2,0 millió forint nemzeti tejtámogatás és 0,3 millió forint ideiglenes rendkívüli tejtámogatás, melyek 2017-ről áthúzódó kifizetések. Ideiglenes rendkívüli tejtámogatás 2018-ban már nincs. A húsmarhatartással foglalkozó termelők számára nyújtott 11,0 millió forint támogatás jelentős része (9,2 milliárd forint) közvetlen termeléshez kötött támogatás volt, 1,8 milliárd forintot pedig az ÁNT keretében igényeltek a szarvasmarhatartók.

A sertéságazat 1,6 milliárd forint nemzeti finanszírozású támogatásban részesült az első negyedév során, amely szinte teljes egészében állatjóléti támogatás formájában jutott el a termelőkhoz.

A baromfiágazat támogatása szintén kizárólag nemzeti forrásból valósul meg. Az első negyedévben 350,0 millió forint került kifizetésre egyes állatbetegségek megelőzésére, leküzdésére és állatjóléti támogatásra.

A juh- és kecskeágazat szereplői a 3,1 milliárd forint összegű támogatásuk zömét (94,0 százalékát) termeléshez kötött anyajuhtartás támogatás formájában vették igénybe az első negyedév során.

A méhészet számára 91,5 millió forintot folyósítottak, amely a Magyar Méhészeti Program keretében jutott el a kedvezményezettekhez.

Azon jogcímek között, amelyeket nem állt módunkban felosztani az ágazatok, illetve az alágazatok között, az egyéb állattenyésztők (nem baromfi) számára nyújtott Egyes állatbetegségek megelőzése és leküzdése jogcím dominált, az egyéb támogatások csaknem fele ehhez a jogcímhez kapcsolódott. Emellett kiemelésre méltó még az állatihulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás, amelyre 802,7 millió forint kifizetése valósult meg március 31-ig.

7. táblázat: **Az állattenyésztési ágazatba befolyt támogatási összegek, 2018. I. negyedév**

	millió HUF
Jogcím	2018. I. negyedév
Szarvasmarha	20 239,0
Tejágazat	9 210,7
Nemzeti tejtámogatás	2,0
Termeléshez kötött tejhasznútehén-támogatás	8 283,7
Iskolatej program	924,7
Ideiglenes rendkívüli tejtámogatás	0,3
Húsmarhatartás	11 028,3
Húsmarhatartás-támogatás – termeléstől elválasztott	3,4
Szarvasmarhatartás extenzifikációs támogatása – termeléstől elválasztott	11,9
Termeléshez kötött hízottbika-tartás támogatása	587,3
Átmeneti nemzeti anyatehéntartás támogatása	1 782,6
Termeléshez kötött anyatehéntartás támogatása	8 643,1
Sertés	1 603,7
Tenyézkoca állatjóléti támogatás	1 577,7
Sertés állatjóléti támogatás	2,3
A sertéságazat helyzetét javító stratégiai intézkedések támogatása	23,7
Baromfi	350,0
Baromfi állatjóléti támogatás	1,8
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – baromfi	348,2
Juhok, kecskék	3 061,1
Termeléshez kötött anyajuh-tartás támogatása	2 879,2
A tenyészkos és tenyészbak tenyésztésbe állításának mezőgazdasági csekély összegű támogatása	1,1
Anyakecske de minimis támogatás	172,5
Anyajuh-támogatás	7,6
Anyajuh-tartás kiegészítő támogatása – termeléstől elválasztott	0,9
Méhészet	91,5
Magyar Méhészeti Nemzeti Program	91,5
Egyéb jogcímek	2 915,5
Egyes állatbetegségek megelőzése, leküzdése – egyéb (baromfin kívül)	1 231,7
Állatihulla-elszállítási és -ártalmatlanítási támogatás	802,7
Egyes állatbetegségek ellenőrzése, felszámolása	484,6
Állattenyésztési feladatok	292,4
Tenyésznyúl tenyésztésbe állításának de minimis támogatása	49,1
Rendezett piaci kapcsolatok kialakítása érdekében nyújtott csekély összegű (de minimis) támogatás	55,0
Összesen	28 260,7

Forrás: AM- és MÁK-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Szántóföldi növénytermesztők támogatása

A szántóföldi növénytermesztő ágazat közel 145 milliárd forint támogatásban részesült 2018 első negyedévében, amely csaknem teljes egészében uniós költségvetésből származott. Az ágazat részére biztosított szubvenció összegének zöme (92,5 százaléka), 134,1 milliárd forint egységes területalapú támogatás

formájában jutott el a gazdálkodókhoz, ezen belül alap-támogatásként 72,6 milliárd forintot, a zöldítési komponens keretében 61,5 milliárd forintot fizettek ki részükre (8. táblázat). Emellett a szántóföldi növények közül a szemes és a szálas fehérjenövények kaptak jelentős támogatást, együttesen mintegy 7,5 milliárd forintot.

További 2,3 milliárd forint a cukorrépa-termesztés, 587,0 millió forint a rizstermesztés, 404,5 millió forint pedig az ipari olajnövény-termesztés támogatását szolgálta.

8. táblázat: A szántóföldi növénytermesztési ágazatba befolyt támogatási összegek, 2018. I. negyedév

Jogcím	2018. I. negyedév
Területalapú támogatás	72 611,6
Zöldítéstámogatás igénylése	61 522,3
Cukorrépa-termesztés támogatásának igénylése	2 286,3
Növényegészségügyi vizsgálatok támogatása	10,2
Szemes fehérjenövény támogatás igénylése	3 694,4
Szálas fehérjenövény támogatás igénylése	3 830,4
Ipari olajnövény-támogatás igénylése	404,5
Rizstermesztés támogatásának igénylése	587,0
Dohány mezőgazdasági csekély összegű támogatás	1,0
Összesen	144 947,8

Megjegyzés: A területalapú támogatásból és a hozzá kapcsolódó zöldítésből a szántóföldi növénytermesztők mellett a legeltető állattartók és a kertészeti ágazat is részesült, az alágazatok közötti megosztás nem volt lehetséges.

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Kertészeti ágazat támogatása

A kertészeti ágazat az első negyedévben 7,7 milliárd forint támogatásban részesült (9. táblázat), annak 87,4 százaléka származott uniós, 12,6 százaléka pedig nemzeti forrásból. A támogatási jogcímek között az Extenzív gyümölcsstermesztés és az Intenzív gyümölcsstermesztés dominált: a két jogcímre együttesen a kertészeti

ágazat támogatásának 60,3 százaléka, 4,6 milliárd forint érkezett. A kifizetések 10,1 százaléka az Iskolagyümölcs-program keretében került felhasználásra, emellett jelentős volt a zöldségnövény-termesztés támogatása, mely az ágazat támogatási összegének 18,8 százalékát tette ki.

9. táblázat: **A kertészeti ágazat részére folyósított támogatások, 2018. I. negyedév**

Jogcím	2018. I. negyedév
Borászati ágazat támogatása	237,8
<i>Ebből: Szőlőültetvények szerkezetátalakításának és átállításának támogatása</i>	0,0
<i>A szőlőfeldolgozás és a borkészítés során keletkező melléktermékek támogatással történő lepárlásának támogatása</i>	237,8
<i>Borok promóciója harmadik országokban</i>	0,0
Egyes speciális szövetkezések támogatása	534,3
Iskolagyümölcs-program	780,1
Gázolaj jövedéki adójának de minimis támogatása (szőlő- és gyümölcsös ültetvények)	10,7
Extenzív gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	2 839,4
Intenzív gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	1 807,2
Gyümölcsstermesztés támogatásának igénylése	33,9
Feldolgozóipari zöldségnövény-támogatás igénylése	11,2
Zöldségnövény-termesztés támogatásának igénylése	1 448,4
Összesen	7 703,0

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Kockázatkezelés a mezőgazdaságban

A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer 2012. január 1-je óta két pilléren nyugszik. Az agrárkárenyhítés (I. pillér) keretében a 2017. évi időjárás okozta károk kompenzálására a nemzeti agrárkárenyhítési rendszer keretében 7,1 milliárd forintot folyósítottak már az első

negyedévben a jogosult termelők számára (10. táblázat).

A kockázatkezelési rendszer II. pillére, a mezőgazdasági biztosítási díjtámogatás keretében nem történt kifizetés az első negyedévben az időszakhoz kapcsolódóan.

10. táblázat: A mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer kifizetései, 2018. I. negyedév

	millió HUF
Jogcím	2018. I. negyedév
Nemzeti agrárkárenyhítés	7 113,2
Mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott nemzeti támogatás	0,0
Mezőgazdasági biztosítás díjához nyújtott uniós támogatás	0,0
Összesen	7 113,2

Forrás: NGM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar vállalkozásainak hitelgazdálkodása

A Központi Statisztikai Hivatal Gyorstájékoztatója szerint a mezőgazdasági – erdőgazdálkodással és halászattal együtt – beruházások volumene 2017-ben 11,5 százalékkal haladta meg az előző évi beruházási értéket. A kedvező kamat- és finanszírozási környezet továbbra is ösztönzi az agrárium szereplőit, hogy beruházásaikhoz előnyös feltételekkel hitelforrásokat is igénybe vegyenek. A nyertes uniós pályázati projektek megvalósításával az agrárberuházások növekedése várhatóan 2018-ban is folytatódni fog.

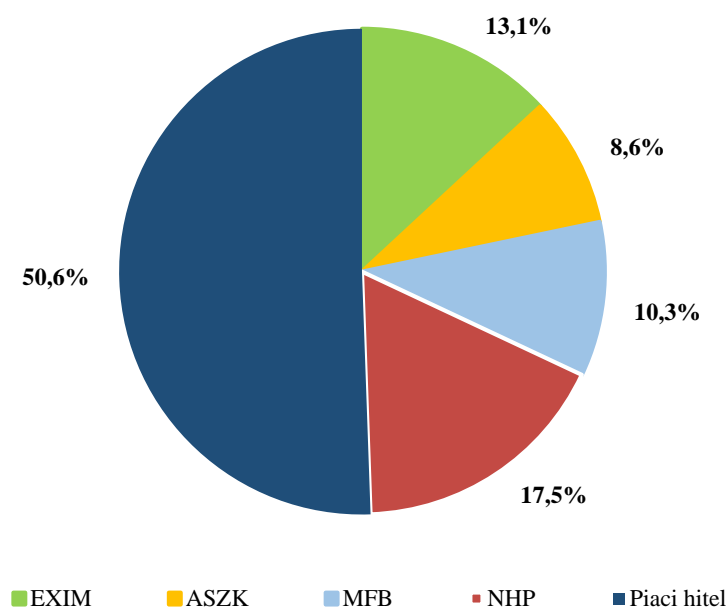
A nemzetgazdaság társas vállalkozásainak hitelállománya az elmúlt három év első negyedévei alapján fokozatosan bővült. Az állomány értéke 2018. március 31-én 6649,1 milliárd forint volt, amely 10,1 százalékkal haladta meg az előző év azonos időszakai értékét. A hitelállomány 56,7 százalékát a forintalapú, míg 43,3 százalékát a devizaalapú hitelek adták.

Nemzetgazdasági szinten a hitelállományon belül a rövid lejáratú hitelek értéke 2018 első negyedévében 20,4 százalékkal 1904,6 milliárd forintra növekedett az előző év azonos időszakához képest. A hosszú lejáratú hitelállomány ugyanezen időszakban 6,5 százalékkal lett több, értéke 4744,5 milliárd forintot tett ki.

Az agrárgazdaság hitelállományára is hatással volt, hogy az MNB 2016-ban elindította a Növekedéstámogató Programját (NTP), amely a bankok piaci hitelezéséhez való visszatérését segítette elő a Növekedési Hitelprogram (NHP) fokozatos kivezetésével és az új Piaci Hitelprogram (PHP) meghirdetésével. A program első szakasza sikeresnek bizonyult, és a Monetáris Tanács döntése alapján 2018-ban a bankok hitelezési kötelezettségvállalását a korábbi 190 milliárd forintról 230 milliárd forintra emelik. A PHP második szakasza 2019. február 28-ig nyújt pozitív ösztönzést a kkv-hitelezés bővítésére. A program célja, hogy elősegítse a piaci alapú hitelezés térnyerését.

A teljes agrárgazdaság hitelállománya 2018. március 31-én meghaladta az 1000 milliárd forintot, amelynek 50,6 százaléka piaci alapú hitel volt (3. ábra). A mezőgazdaságban a piaci alapú hitelállomány aránya 45,2 százalékot tett ki az aktuális negyedévben, 1,5 százalékponttal növekedett az előző év azonos időszakához képest. Ezzel szemben az élelmiszeriparban ugyanezen állomány aránya már megközelítette a 60 százalékot (57,7 százalék). A mezőgazdasághoz hasonlóan itt is nőtt a részesedés, az előző év első negyedévéhez képest 1,3 százalékponttal.

3. ábra: Az agrárgazdaság hitelállományának összetétele

Forrás: MNB-, AM-, MFB-, KAVOSZ- és EXIM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

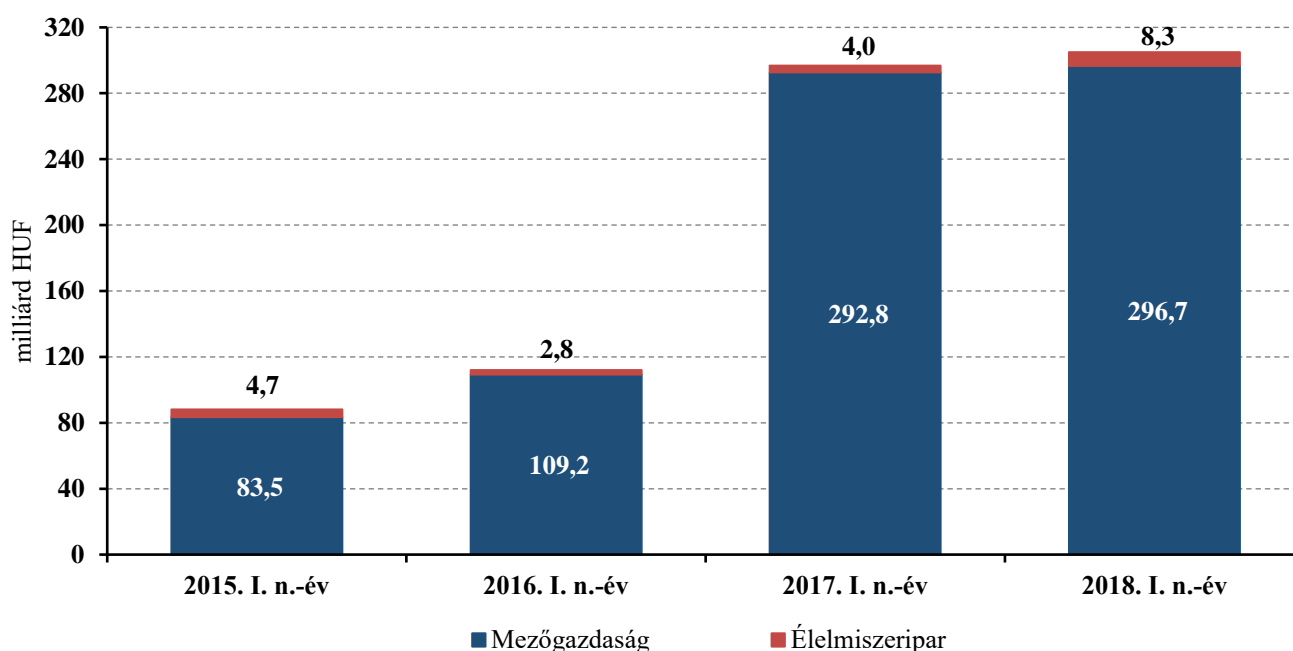
Az egyéni gazdaságok hitelállománya

A mezőgazdasági és élelmiszeripari egyéni gazdaságok hitelállománya az elmúlt évek tendenciáját követve folytatta bővülését, értéke együttesen az előző év azonos időszakához képest 2,8 százalékkal 305,0 milliárd forintra nőtt 2018 első negyedévében. Az egyéni gazdaságok 296,7 milliárd forintos hitelállománya 29,5 százalékos részesedéssel bírt 2017 első negyedévében az agrárgazdaság teljes (társas és egyéni hitelállomány) 1005,3 milliárd forintos hitelállományából, 2018 első

negyedévében ez az arány 28,5 százalékra mérséklődött. Ez azt jelenti, hogy az összesen 1068,5 milliárd forintból 305,0 milliárd forintot az egyéni, 763,6 milliárd forintot a társas vállalkozások képviseltek. A részesedés csökkenésének oka, hogy az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelei egy év alatt közel 20,0 százalékkal bővültek.

Az egyéni gazdaságok hitelállományából 98,7 százalékot a mezőgazdasági, 1,3 százalékot az élelmiszeripari szakágazatok képviseltek 2017 első negyedévében. Előbbi az egy évvel ezelőtti értékhez képest 3,9 milliárd forinttal 296,7 milliárd forintra emelkedett, utóbbi több mint kétszeresére, 4,0 milliárd forintról 8,3 milliárd forintra növekedett (4. ábra).

4. ábra: Az egyéni gazdaságok hitelállománya adott év március 31-én

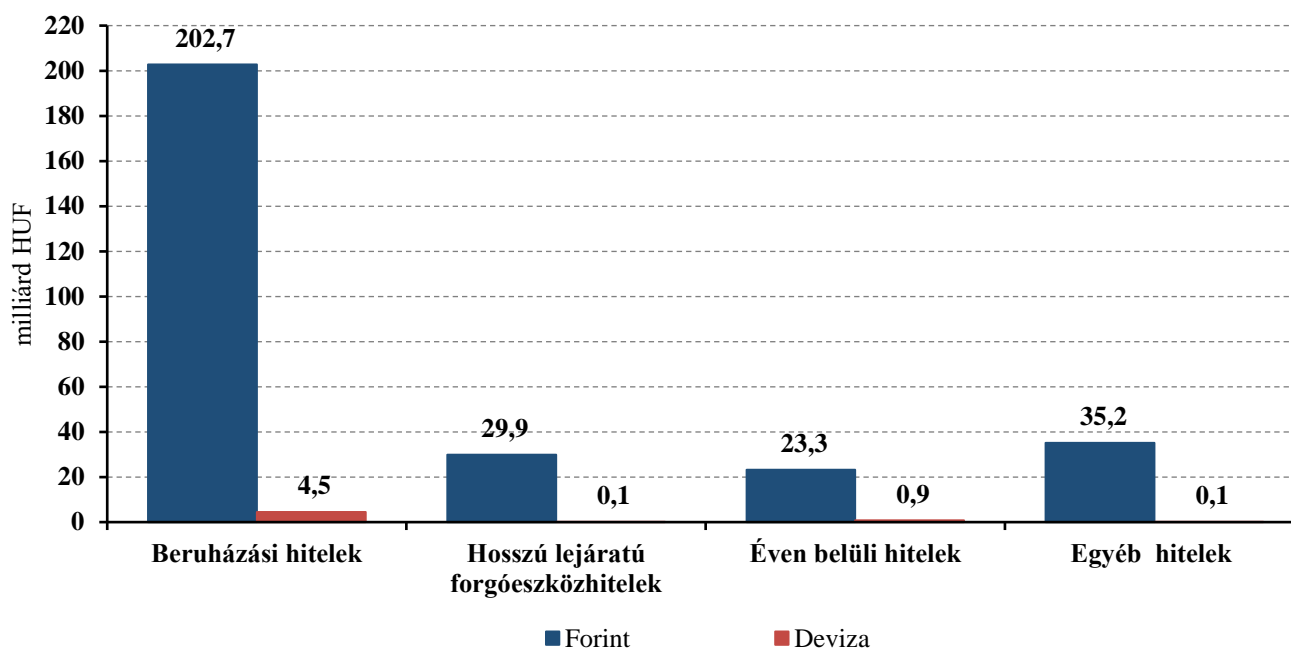

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni gazdaságok beruházási hiteleinek értéke 2018 első negyedévének végére 1,7 százalékkal (3,4 milliárd forinttal) növekedett egy év alatt. A hosszú lejáratú forgóeszközhitel állománya 14,2 százalékkal, az éven belüli hiteleké 10,3 százalékkal múlta alul az egy évvel ezelőtti értéket. Az egyéb hitelek állománya 30,3 százalékkal bővült 2017 első negyedévéhez képest.

Az egyéni gazdaságok mezőgazdasági hitelállományából a beruházási és a hosszú lejáratú forgóeszközhitel értéke összesen 80,0 százalékot (237,3 milliárd forint) jelentett (5. ábra). A kedvezményes hitelprogramokhoz nem kötődő (piaci) hitelállomány a teljes hitelösszeg 24,6 százalékát (73,1 milliárd forint) tette ki 2018 első negyedévének végén.

5. ábra: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállománya a hitel forrása és a főbb hitelcél szerint 2018. I. negyedév végén**

Megjegyzés: A forint folyószámlahitelek az éven belüli hitelek között kerültek feltüntetésre.
 Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdaságon belül a szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó gazdaságok hitelállománya volt a legmarkánsabb 2018 első negyedévében is, részesedése elérte a 70,0 százalékot. Az ágazat hitelállománya az aktuális negyedév végére 1,1 százalékkal 207,5 milliárd forintra bővült az előző év azonos időszakához képest. A változást elsősorban a beruházási hitelek 3,4 milliárd forintos és az egyéb hitelek 8,2 milliárd forintos emelkedése segítette elő. A szántóföldi növénytermesztők hitelállományának változásával ellentétben az állattenyésztési szakágazatban minimális csökkenés volt megfigyelhető az elmúlt egy év alatt, 0,1 milliárd forinttal

mérséklődött a hitelállomány értéke.

A kertészeti ágazat hitelállománya 2,5 százalékkal csökkent, míg az egyéb szakágazatok vállalkozásai által felvett hitelállomány 2,4 milliárd forinttal emelkedve 26,6 milliárd forintot tett ki 2018 első negyedévének végén (11. táblázat).

Az egyéni gazdaságok hitelállományának 44,9 százaléka az östermelőkhöz, 55,1 százaléka pedig az egyéni vállalkozókhoz került 2018 első negyedévének végén.

11. táblázat: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2018. I. negyedév végén**

milliárd HUF						
Szakágazat	Összesen	Ebből:				Egyéb hitelek
		Beruházási hitelek	Hosszú lejáratú forgóeszközhitel	Folyószámlahitelek	Éven belüli hitelek	
Szántóföldi növénytermesztés	207,5	153,5	19,2	10,8	3,6	20,4
Állattenyésztés	40,0	24,7	5,6	3,4	1,1	5,2
ebből						
<i>baromfi</i>	6,8	3,6	0,9	1,3	0,2	0,9
<i>sertés</i>	8,0	5,8	0,7	0,6	0,2	0,8
<i>szarvasmarha</i>	15,1	8,5	3,2	1,0	0,5	1,9
Kertészet	22,5	15,0	2,1	1,3	0,8	3,3
Egyéb	26,6	14,1	3,0	2,2	1,1	6,3
Összesen	296,7	207,3	30,0	17,6	6,5	35,3

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdaságban újonnan folyósított hitelek értéke a 2017. első negyedévi 87,7 milliárd forintról 10,2 milliárd forintra csökkent, amely mérséklődés a Földvásárlási Hitelprogram kifizetéséhez köthető. A szántóföldi növénytermesztők vették fel a legtöbb új hitelt 7,2 milliárd forint értékben, ami az ágazat állományának 70,3 százalékát jelentette. A felvett új hitelek

31,8 százaléka beruházási hitel volt, 26,1 százaléka pedig éven belüli hitel. Az állattenyésztéssel foglalkozók 1,3 milliárd forint új hitelt vettek fel, amelynek 39,2 százaléka forint folyószámlahitel volt, a beruházási hitelek részesedése 13,9 százalékot képviselt. A mezőgazdaságba kihelyezett új hitelállomány 8,2 százaléka a kertészeti ágazat gazdálkodóihoz, míg 9,2 százaléka az egyéb szakágazathoz tartozókhoz került (12. táblázat).

12. táblázat: **A mezőgazdasági egyéni gazdaságok újonnan folyósított hitelállománya 2018. I. negyedévében, kiemelt hitelcélok szerint**

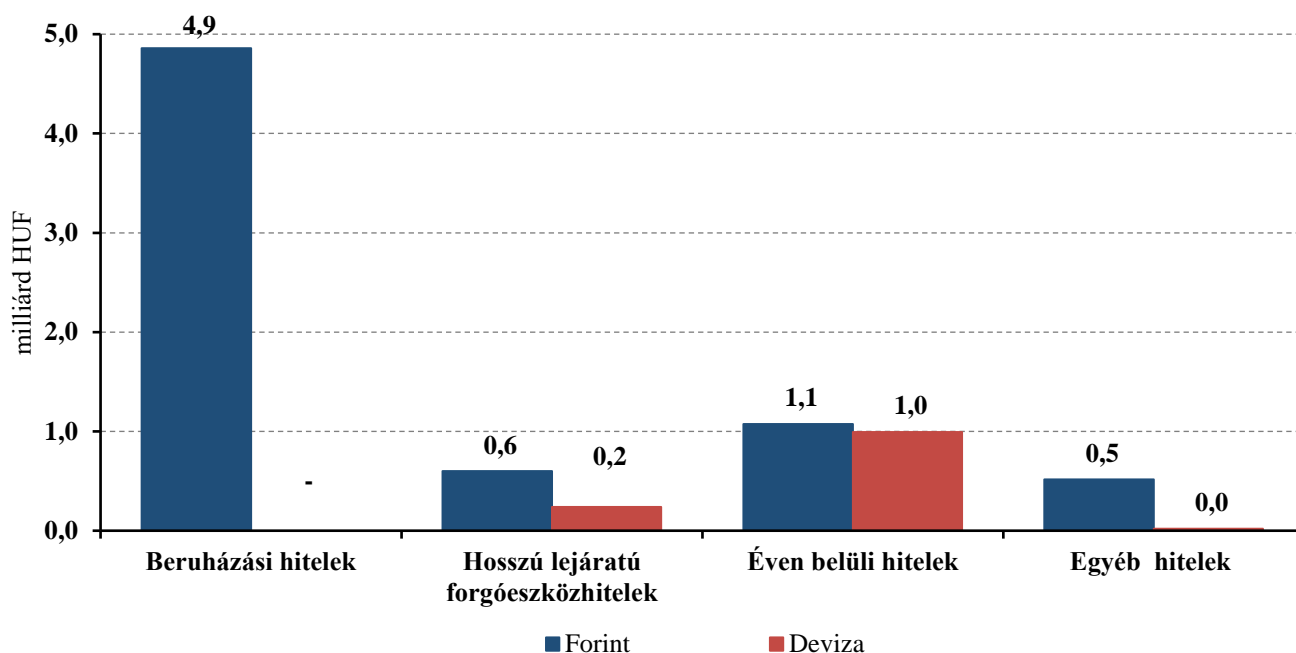
milliárd HUF							
Szakágazat	Forinthitelek				Devizahitelek összesen	Egyéb forinthitelek	Összesen
	beruházási hitelek	hosszú lejáratú forgóeszközhitel	folyószámlahitelek	éven belüli hitelek			
Szántóföldi növénytermesztés	2,3	1,1	1,4	0,5	–	1,9	7,2
Állattenyésztés	0,2	0,2	0,5	0,1	–	0,2	1,3
ebből							
<i>baromfi</i>	0,0	0,1	0,2	0,0	–	0,0	0,4
<i>sertés</i>	0,1	–	0,1	0,0	–	0,0	0,2
<i>szarvasmarha</i>	0,1	0,0	0,2	0,1	–	0,1	0,5
Kertészet	0,3	0,1	0,2	0,0	–	0,3	0,8
Egyéb	0,3	0,1	0,3	0,1	–	0,3	0,9
Összesen	3,1	1,4	2,3	0,7	–	2,7	10,2

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripar egyéni vállalkozásainak hitelállománya a beruházási hitelek jelentős mértékű emelkedésének köszönhetően az előző év azonos időszakához képest 109,9 százalékkal 8,3 milliárd forintra nőtt 2018 első negyedévének végére, melyből a piaci hitelállomány 1,9 milliárd forintot képviselt. Az ágazatban az

összes hitel 58,5 százalékát a beruházási hitelek, míg 24,9 százalékát az éven belüli hitelek jelentették (6.ábra). Az élelmiszeripari ágazat egyéni gazdaságainál a devizaalapú állomány 1,2 milliárd forinttal emelkedett az aktuális negyedév végére.

6. ábra: **Az élelmiszeripari egyéni gazdaságok hitelállománya a hitel forrása és a hitelcél szerint 2018. I. negyedév végén**

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A társas vállalkozások hitelállománya

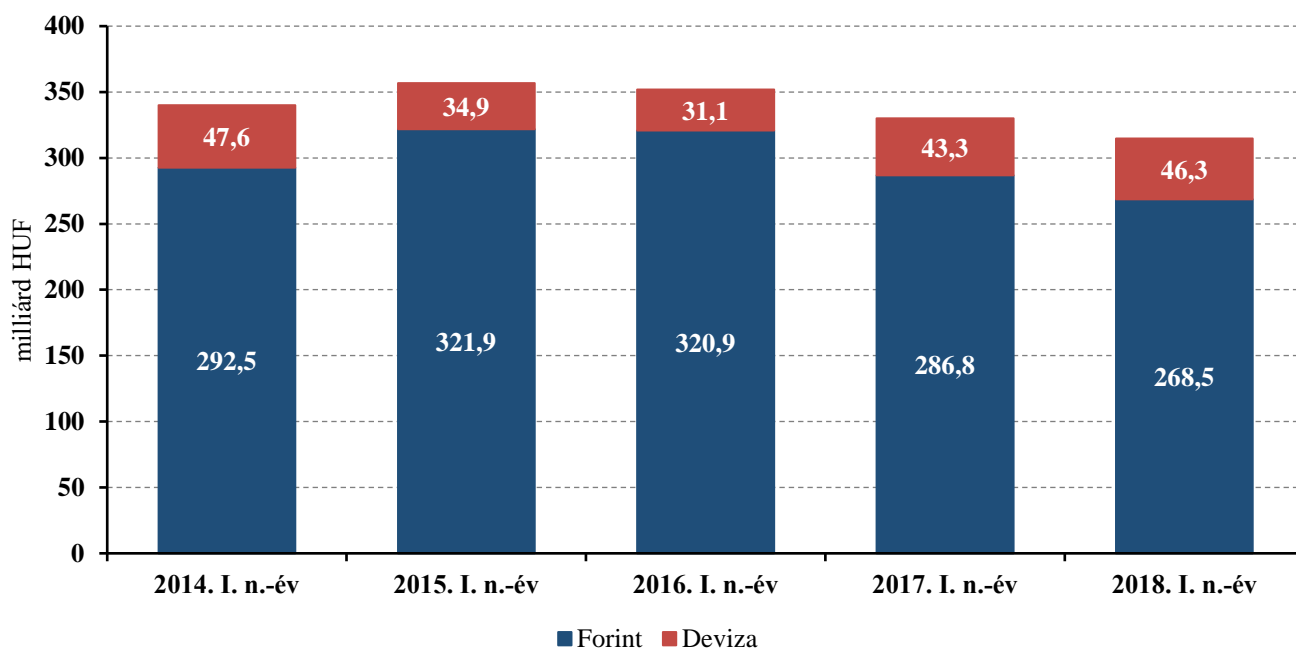
A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya 2018. március 31-ére 4,6 százalékkal csökkent, az élelmiszeripari társas vállalkozásoké 18,6 százalékkal nőtt 2017 első negyedévének végéhez képest.

A nemzetgazdasági hitelállományból (6649,1 milliárd forint) a mezőgazdasági társas vállalkozások 314,8 milliárd forintot, az élelmiszeripari társas vállalkozások 448,8 milliárd forintot tudhattak magukénak. A mezőgazdasági vállalkozások részesedése tovább folytatta csökkenését 2018 első negyedévében is, ér-

téke 4,7 százalékra mérséklődött, míg az élelmiszeripar aránya a teljes nemzetgazdasági hitelállományból 6,7 százalékra emelkedett. Ez azt jelenti, hogy a két ágazat együttesen a teljes hitelállomány 11,5 százalékát (763,6 milliárd forint) tette ki, amely az egy évvel ezelőtti értéktől 0,2 százalékponttal maradt el.

A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományán belül a forintalapúak részaránya tovább csökkent és 85,3 százalékos részesedéssel bírt a devizahitelekkel szemben 2018. első negyedévének végén (7. ábra). A forinthitelek értéke 6,4 százalékkal 268,5 milliárd forintra csökkent, amit a devizahitelek növekedése csak részben tudott ellensúlyozni. A devizahitelek összege 7,0 százalékkal 46,3 milliárd forintra nőtt.

7. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományának forrás szerinti megoszlása és alakulása adott év március 31-én

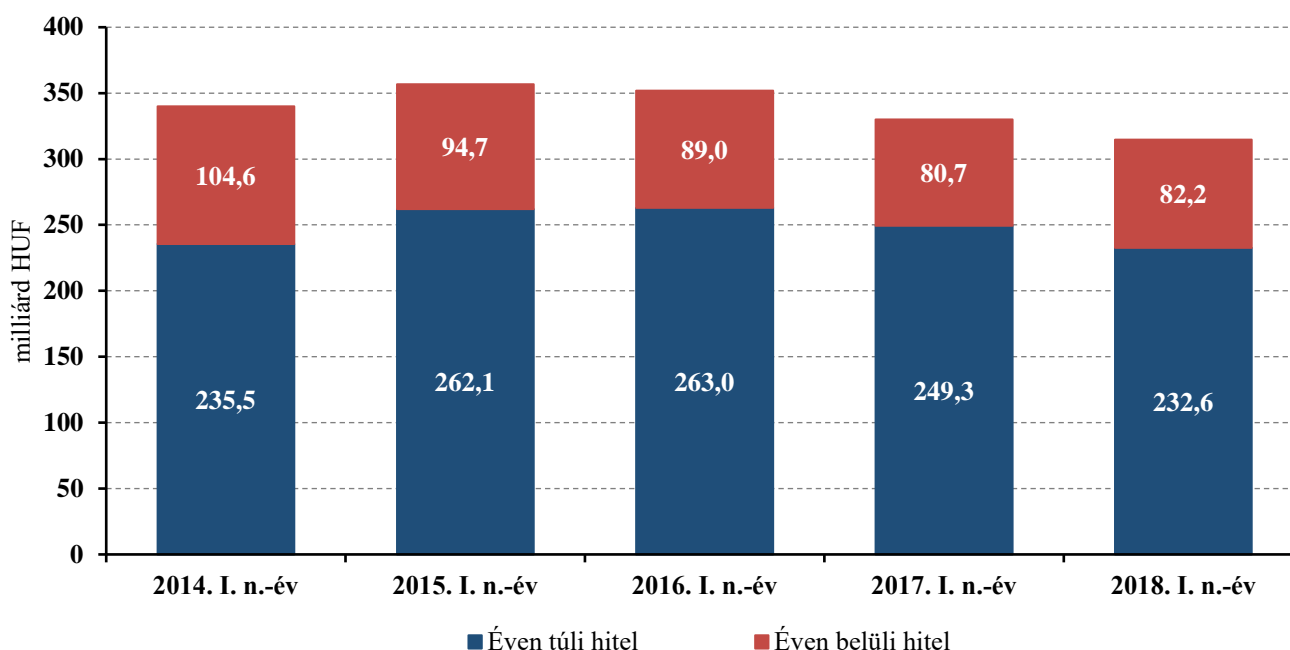

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági ágazat társas vállalkozásainál az éven túli hitelek állományának teljes hitelállományon belüli részesedése csökkent az előző év azonos időszaka-hoz képest. A visszaesés eredményeképpen az állomány értéke 232,6 milliárd forint volt, ami 73,9 száza-

lékos részesedést jelentett. Az éven belüli hitelek állománya 1,8 százalékkal 82,2 milliárd forintra nőtt egy év alatt. Ennek hatására részesedése 26,1 százalékra emelkedett, ami 1,6 százalékponttal haladta meg az egy évvel ezelőtti értéket (8. ábra).

8. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya lejáratú szerinti adott év március 31-én

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A társas vállalkozások hitelállományáról az Agrárminisztérium is végez adatgyűjtést 2016 I. negyedéve óta, amelynek keretében az agrárfinanszírozásban meghatározó pénzügyi intézetek hitelcél, al- és szakágazati, valamint gazdálkodási forma szerinti részletezettségű adatokat bocsátanak rendelkezésre. Az Agrárminisztérium (AM) adatgyűjtése kismértékben eltér az MNB társas vállalkozások hitelállományát bemutató adatbázisától. Az eltérés egyik oka, hogy az AM statisztikája könyv szerinti értéken alapul, míg az MNB bruttó fennálló tőkeösszeghez tartozó záró állományokat használ, ami az ügyféllel szembeni tökekövetelések összege. A különbség másik oka, hogy a külföldi pénzügyi intézetek magyarországi fióktelepei esetében az AM csak a 100 milliárd forintot meghaladó mérlegfőösszeggel rendelkező fióktelepektől, míg az MNB a 100 milliárd alatti mérlegfőösszeggel rendelkezőktől is gyűjt adatot

A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya 2018 első negyedévének végén 9,9 százalékkal 284,2 milliárd forintra csökkent 2016 első negyedévéhez képest. A teljes hitelállomány 38,6 százaléka a szán-

tóföldi növénytermesztéssel foglalkozó társas vállalkozásokhoz került, ami 0,4 százalékponttal haladta meg az előző évi részesedést. Szintén jelentős mértékű volt az állattenyésztési szakágazat részesedése 40,8 százalékkal. A legnagyobb visszaesést abszolút értékben az egyéb szakágazat társas vállalkozásainak hitelállománya mutatta, mivel egy év alatt értéke 15,6 milliárd forintra csökkent. A mezőgazdaságban a hitelállomány 62,7 százalékát (178,3 milliárd forint) a beruházási és a hosszú lejáratú forgóeszközhitel jelentették.

A társas vállalkozásokhoz kihelyezett hitelállomány 85,5 százaléka forintalapú, míg 14,5 százaléka devizaalapú volt (13. táblázat).

Az újonnan folyósított hitelek összege a mezőgazdasági társas vállalkozásoknál 5,7 százalékkal 24,8 milliárd forintra emelkedett a 2017. év első negyedévének végén folyósított 23,4 milliárd forinthez képest. A hitelek legnagyobb része az állattenyésztőkhöz (51,4 százalék) és a szántóföldi növénytermesztőkhöz (34,2 százalék) került. A teljes mezőgazdasági hitelösszegeből a piaci hitelek értéke 72,0 százalékot, azaz 17,8 milliárd forintot tett ki.

13. táblázat: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2018. I. negyedév végén

milliárd HUF

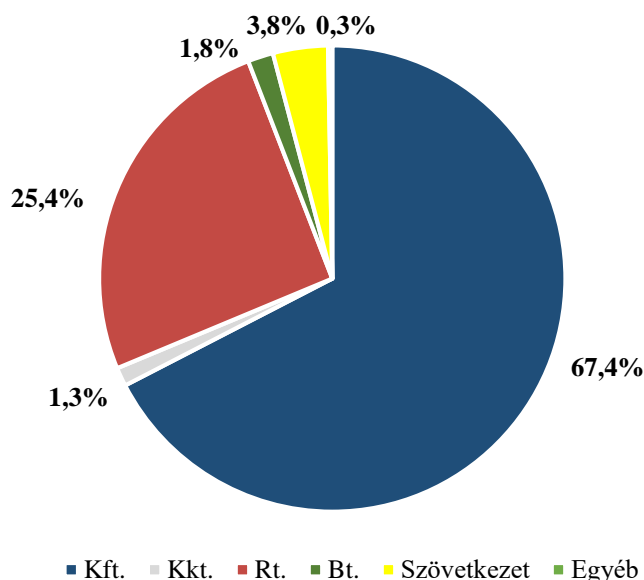
Szakágazat	Összesen	Ebből:			
		beruházási hitelek	hosszú lejáratú forgóeszközhitel	folyószámlahitelek	éven belüli hitelek
Szántóföldi növény- termesztés	109,8	47,2	26,2	11,6	11,3
Állattenyésztés	116,1	38,6	36,8	9,4	18,1
ebből					
<i>baromfi</i>	32,9	13,7	10,3	2,7	3,9
<i>sertés</i>	38,7	11,2	10,2	3,6	7,6
<i>szarvasmarha</i>	40,0	12,1	15,2	2,7	6,0
Kertészet	15,7	2,4	1,8	7,2	1,9
Egyéb	42,6	14,9	10,4	4,3	9,2
Összesen	284,2	103,1	75,2	32,5	40,6

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A gazdálkodási formák szerinti bontást tekintve megállapítható, hogy a hitelek túlnyomó többsége (92,8 százalék) kft.-khez és rt.-khez került 2018 első negyedévének végén, míg a szervezetek részesedése

3,8 százalékot, a bt.-k és kkt.-k által felvett hitelek összességében 3,1 százalékot jelentettek a teljes hitelállományból (9. ábra).

9. ábra: A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállománya gazdálkodási forma szerint 2018. I. negyedév végén

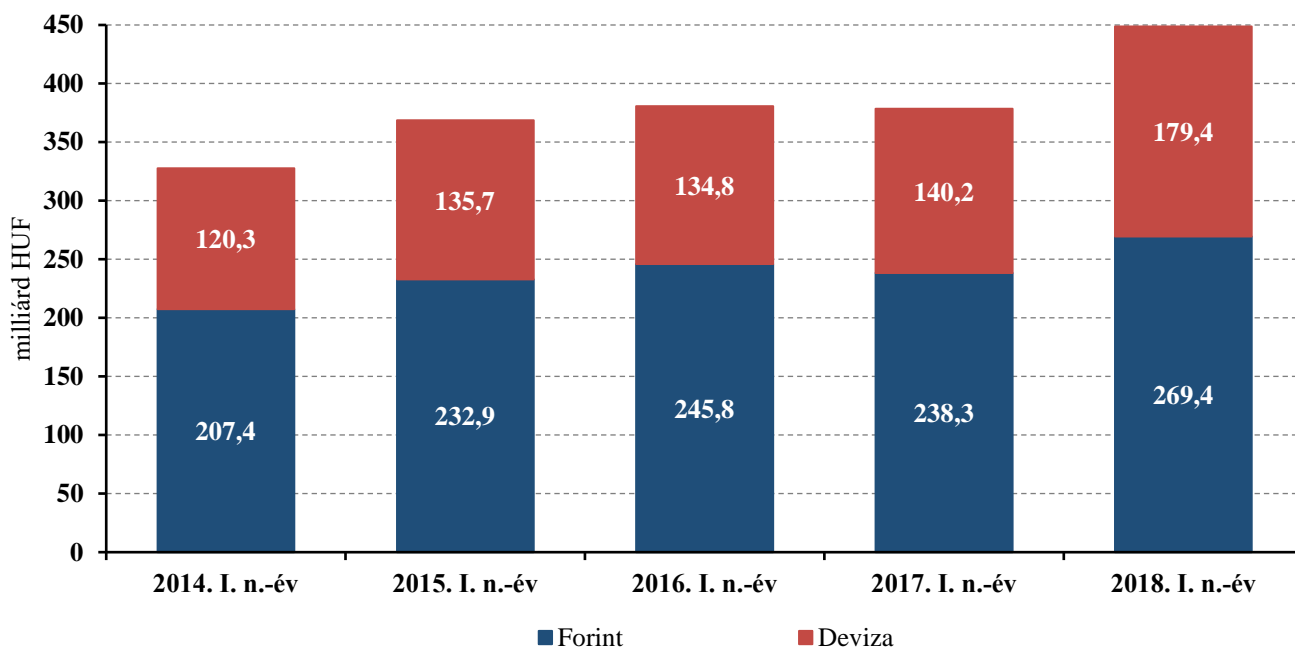

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállományának nagysága 2018 első negyedévének végére 134,0 milliárd forinttal meghaladta a mezőgazdasági társas vállalkozásokét, ami az elmúlt öt év legnagyobb különbsége. A hitelállomány 448,8 milliárd forint volt az első negyedév végén, azaz 18,6 százalékkal nőtt az

előző év ugyanezen időszakához viszonyítva. A forint-alapú hitelek 13,0 százalékkal 269,4 milliárd forintra emelkedtek, a devizahitelek értéke pedig 28,0 százalékkal 179,4 milliárd forintra bővült 2017 első negyedévének végéhez képest (10. ábra), így jelentősen nőtt a devizahitelek aránya.

10. ábra: Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállománya forrás szerint adott év március 31-én

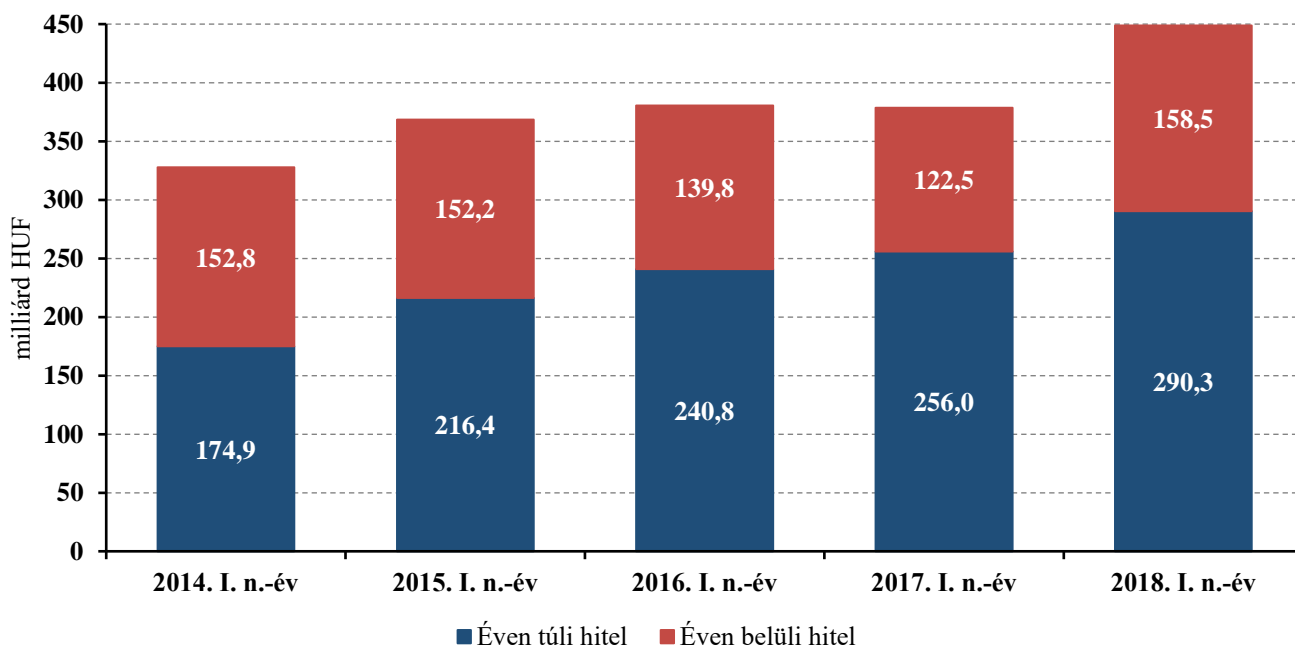

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál az éven túli hitelek állománya tovább folytatta dinamikus bővülését és az aktuális negyedév végére az állomány értéke 290,3 milliárd forintra nőtt, ami az egy évvel ezelőtti ér-

téket 13,4 százalékkal haladta meg. Az éven belüli hiteleknek az előző évek első negyedéveiben jellemző csökkenő tendenciája megállt, és 2017-hez képest 2018 első negyedévének végére az állomány értéke 29,4 százalékkal 158,5 milliárd forintra bővült (11. ábra).

11. ábra: Az élelmiszeripari társas vállalkozások teljes hitelállománya lejáratú idő szerint adott év március 31-én

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az Agrárminisztérium adatai alapján az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál is az éven túli hitelek túlsúlya jellemző, ugyanakkor az éven belüli hitelek is jelentős részt képviseltek a 442,1 milliárd forintos élelmiszeripari hitelállományból 2018 első negyedévének végén. A beruházási hitelek értéke az előző év végéhez képest 14,4 százalékkal, 134,4 milliárd forintról

153,8 milliárd forintra emelkedett, a hosszú lejáratú forgóeszközhitel ellenben 7,2 százalékkal mérséklődtek az aktuális negyedév végére. A beruházási hitelek bővülését meghaladva az éven belüli hitelek állománya is nőtt, egy év alatt 21,6 százalékkal. A piaci hitelek 232,7 milliárd forintot tettek ki, ami a teljes hitelállomány 52,6 százalékát adta (14. táblázat).

14. táblázat: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya hitelcél szerint a kiemelt szakágazatokban 2018. I. negyedév végén**

Szakágazat	Összesen	Ebből:			
		beruházási hitelek	hosszú lejáratú forgóeszközhitel	folyószámlahitelek	egyéb éven belüli hitelek
Összesen	442,1	153,8	74,5	50,8	94,6
Ebből:					
Húsfeldolgozás, tartósítás	48,3	25,6	6,4	4,9	7,2
Baromfihús feldolgozása, tartósítása	29,5	10,8	11,0	1,7	4,0
Hús-, baromfihús-készítmény gyártása	24,1	20,2	0,5	2,2	0,5
Gyümölcs-, zöldséglé gyártása	4,5	2,0	0,2	0,4	0,4
Egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, tartósítás	59,8	10,3	14,1	2,8	23,4
Olaj gyártása	11,9	0,2	0,0	4,3	1,8
Tejtermék gyártása	18,7	7,6	3,5	5,2	1,8
Malomipari termék gyártása	31,7	2,9	3,2	9,6	14,4
Kenyér, friss pékáru gyártása	13,8	3,9	2,1	2,3	3,8
Tésztafélék gyártása	13,6	5,3	1,1	1,1	1,6
Tartósított lisztes áru gyártása	2,9	1,5	0,5	0,1	0,3
Haszonállat-eledel gyártása	15,7	1,3	2,5	0,6	4,1
Hobbiállat-eledel gyártása	6,4	2,9	–	0,1	0,3

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A teljes hitelállomány legnagyobb hányadát továbbra is az egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozással és tartósítással foglalkozó szakágazat vállalkozásai vették igénybe (13,5 százalék) 2018 első negyedévében. Ezt követték a húsfeldolgozással és tartósítással foglalkozó vállalkozások hitelei (10,9 százalék), amelynek negye-

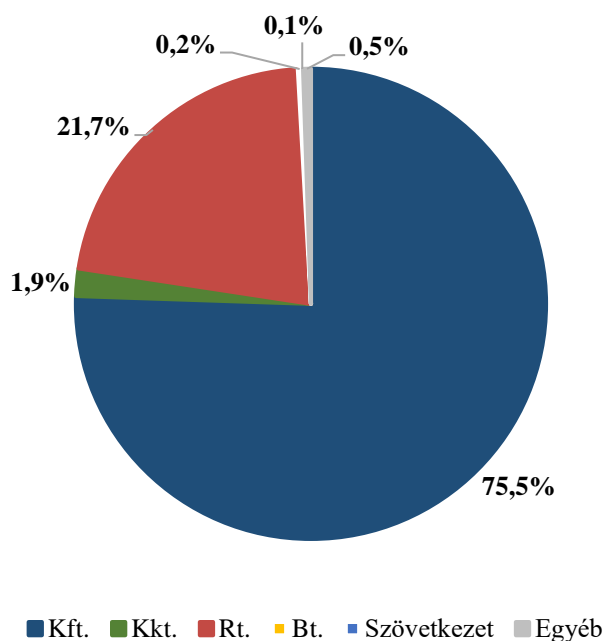
dét beruházási és hosszú lejáratú forgóeszközhitel formájában vették fel. Az aktuális negyedévben a baromfifeldolgozás, tartósítás (2,6 százalék), a hús-, baromfihús-készítmény gyártása (2,4 százalék), a tejtermék gyártása (6,0 százalék) és a kenyér, friss pékáru gyártása (3,0 százalék) szakágazat tudta növelni hitelállományát az előző év azonos időszakához képest.

Figyelemreméltó, hogy a takarmány gyártásán belül a haszonállateledel- és hobbiállateledel-gyártás által felvett hitelek is előkelő helyen (5,0 százalék) szerepeltek a teljes hitelállományon belül (14. táblázat).

Az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál is a kft.-k és rt.-k hitelállománya a legjelentősebb, részesedésük együttesen 97,2 százalék volt 2018 első negyedévének végén. Legkisebb hitelállománnyal a szövetkezetek és bt.-k rendelkeztek, hitelfelvévő képességüket a kedvezményes élelmiszeripari hitelprogramok erősíthetik a jövőben (12. ábra).

Az újonnan folyósított hitelek összege az aktuális negyedév végére az élelmiszeripari társas vállalkozásoknál 5,7 százalékkal 40,4 milliárd forintra emelkedett 2017 első negyedévének végén folyósított 38,2 milliárd forinthez képest. A hitelek legnagyobb része az egyéb gyümölcs-, zöldségfeldolgozással és tartósítással foglalkozó szakágazat vállalkozásaihoz (21,0 százalék) került. A teljes élelmiszeripari hitelösszegeből a piaci hitelek értéke 71,9 százalékot, azaz 29,1 milliárd forintot tett ki.

12. ábra: **Az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya gazdálkodási formák szerint 2018. I. negyedév végén**

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Kedvezményes finanszírozás a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

A kedvezményes finanszírozású konstrukciók célja elsősorban az, hogy fejlesztési, kitörési esélyt adjanak az átlag alatti jövedelmezőségű mezőgazdasági ágazatoknak (elsősorban az állattenyésztési és egyes kertészeti ágazatoknak) olyan hitelek segítségével, amelyek alacsony kamata a mezőgazdaság és az élelmiszeripar esetében is biztosítja a beruházások megtérülését, továbbá hosszú távú forgótőkét nyújtsanak a tőkehiányos ágazatnak. Az Agrárminisztérium (AM) az ágazatok kedvezményes finanszírozását alapvetően az MFB által működtetett kedvezményes hitelkonstrukciókkal, valamint a költségvetési kamat- és/vagy kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programokkal igyekszik biztosítani, amelyeket a 2013-ban elindított Növekedési Hitelprogram is kiegészített. E kedvezményes eszköztárra támaszkodva a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások a következő hitelprogramokban részesülhettek:

- a Magyar Fejlesztési Bank Zrt. (továbbiakban: MFB Zrt.) által működtetett kedvezményes agrárfinanszírozási programok;
- költségvetési kamat- és/vagy kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok;
- az MNB által 2013. június 1-jén elindított Növekedési Hitelprogram;
- az MNB által 2015. március 16-án elindított Növekedési Hitelprogram+;
- az MNB által 2016. januárban elindított Növekedéstámogató Program (lásd részletesen az NHP Hitelprogramon belüli fejezet);
- döntően Magyarország uniós csatlakozása előtt bevezetett, kamattámogatás és esetenként állami kezességvállalás mellett működő, jelenleg már kifutó hitelprogramok.

MFB-hitelprogramok

Az MFB Zrt. által működtetett agrárfinanszírozási programok közös eleme a szektorális irányultság, amelynek alapján biztosított, hogy a program forrásait

csak a megcélzott hitelfelvevői kör veheti igénybe a fel-tételrendszerben meghatározott célra, továbbá az MFB Zrt. által felszámított kedvezményes kamat a hitelprogramok esetében a bevont devizaforrások és a forint piaci kamatszintjének különbözetén alapszik. A hitelprogramok forinthatelre devizakamatot számítanak fel, és amennyiben az MFB Zrt.-nek ebből vesztesége származik, a központi költségvetés egy árfolyamgarancia-megállapodás alapján a bank számára megtéríti ezeket a veszteségeket.

Az MFB Zrt.³ az AM-mel történő együttműködésben 2015-ben három hitelprogramot – MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram 2020, MFB TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram 2020, MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020 – indított, amelyekből közvetlenül vagy közvetítőkön keresztül 2016-ban és 2017-ben is részesültek a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások. Az MFB Zrt. a forgóeszköz-hitelprogramokkal alapvetően az agrárium három szegmensét célozta meg: mezőgazdasági termelés (kiemelten az állattenyésztés versenyképességének növelése), forgóeszközhitel biztosítása a zöldség-gyümölcs termelői csoportoknak, termelői szervezeteknek, illetve az élelmiszeripar versenyképességének növelése. A forgóeszköz-hitelprogramok keretében összesen 29 milliárd forint hitelösszeg áll a vállalkozások rendelkezésére. A hitelprogramok a piacon elérhető egyik legalacsonyabb kamatú, államilag támogatott agrárforgóeszközhitel-konstrukcióknak minősülnek.

A 6 milliárd forint keretösszegű (amelyből 4 milliárd forint a nagy- és középvállalatok, 2 milliárd forint a kis- és mikrovállalkozások számára elkülönítve) MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020 az élelmiszeripari vállalkozások – maximum 6 éves lejáratú – forgóeszköz-finanszírozása által segíti elő az élelmiszeripar versenyképességét. Felhasználható forgóeszközhitel kiváltására is. A vállalkozások által felvehető hitel összege 50–500 millió forint között lehet, aminek éves kamata 3 havi EURIBOR + RKAF + legfeljebb 3,5 százalékos hitelintézeti kamatfelár. Az AM a hitelprogramhoz 60 százalékos, de maximum 4 százalékpontos költségvetési kamattámogatást biztosít csekély összegű támogatásként, a hitel éves kamata így mintegy 2,2 százalékos körül alakult.

Az **MFB TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram 2020** összesen 8 milliárd forint keretösszegben 2–7 éves futamidejű forgóeszközhitelt (forgóeszköz beszerzésére)

³ Az elmúlt években a mezőgazdasági és élelmiszeripari vállalkozások számára elérhető programokról (közvetlenül vagy közvetve az agráriumhoz

kapcsolódva) bővebb információ a Pénzügyi Hírlével korábbi számaiban található.

biztosít a zöldség- és gyümölcstermékpályán működő termelői szervezeteknek és előzetesen elismert zöldség-, gyümölcstermelői csoportoknak, valamint az egyéb mezőgazdasági és erdészeti termékpályán működő, minősített elismeréssel rendelkező termelői csoportoknak. A felvehető hitel összege 50–250 millió forint lehet, aminek kamata 3 havi EURIBOR + RKAF⁴ + legfeljebb 3 százalék/év. Ezen hitelprogram keretében felvett hitelekhez – hasonlóan az MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020-hoz – az AM 60 százalékos kamattámogatást biztosít, így a hitelek éves kamatlába mintegy 2 százalékos szint körül alakult.

A 15 milliárd forintos keretösszegű **MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram 2020** a mezőgazdasági termékek elsődleges előállításával, halgazdálkodással foglalkozó vállalkozások, továbbá a baromfi, nyúl, sertés és szarvasmarha állattenyésztési ágazatban tevékenykedő termeltetők számára nyújt maximum 6 éves futamidejű hitelt. A hitel összege 1–50 millió forint (termeltetők esetében maximum 500 millió forint) lehet, aminek hitelkamata 3 havi EURIBOR + RKAF + legfeljebb 3,5 százalék/év. Az AM ehhez a hitelprogramhoz is 60 százalékos kamattámogatást biztosít, így a hitelek éves kamatlába mintegy 2,2 százalék.

Az **MFB-NHP Földvásárlási Hitelprogram célja az volt**, hogy segítse az árverés útján értékesített állami tulajdonú földek megvásárlását. A hitelszerződés megkötésére eredetileg 2016. december 31-ig volt lehetőség, de a program keretében szerződéskötésre legkésőbb 2017. március 30-ig kerülhetett sor. A hitelkeret összege 150 milliárd forint, amit a kormány február végén megemelt, így az éven túli lejáratú forinthalapú beruházási hitel összege 250 milliárd forintra nőtt. A fel-

vehető hitel összege minimum 3 millió forint, a maximális hitelérték pedig a 300 millió forintot nem haladhatja meg (ügyletenként sem). A hitel futamideje legfeljebb 20 év, 0–10 év között fix 1,95 százalék/év kamatozású.

Az MFB által kihelyezett hitelállomány növekedése várható 2018-ban, mivel meghirdették az MFB Nemzeti Gépfínanszírozási Program Mezőgazdasági Vevőfínanszírozási Hitelprogramot és az MFB Nemzeti Gépfínanszírozási Program Mezőgazdasági Vevőfínanszírozási Zárt Végű Pénzügyi Lízing Programot, melyek együttes kerete 50 milliárd forint, valamint az MFB Nemzeti Gépfínanszírozási Program Mezőgazdasági Gépgyártó- és Forgalmazó Fínanszírozási Hitelprogramot 30 milliárd forintos kerettel a mezőgazdasági gépek gyártásával, forgalmazásával foglalkozó cégek, illetve a kis- és középvállalkozások számára.

A mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazat vállalkozásaihoz kihelyezett kedvezményes hitelek fennálló állománya 2018. március 31-én 109,7 milliárd forintot tett ki, ami 13,4 százalékkal volt alacsonyabb az egy évvel előtti értéknél. Ebből a mezőgazdaság 93,4, az élelmiszeripar 6,6 százalékos részesedéssel bírt.

A szántóföldi növénytermesztő gazdaságok a teljes mezőgazdasági hitelállományból jelentős hányadot, 74,4 százalékot szereztek. Az állattenyésztéssel foglalkozók 12,3 százalékot, a kertészeti tevékenységet folytató vállalkozások 7,5 százalékot vettek igénybe, míg az egyéb szakágazati kategóriába tartozó vállalkozások részesedése 5,9 százalék volt 2018 első negyedévének végén (15. táblázat). Az egy évvel előtti állapothoz képest az egyes ágazatokban megfigyelhető jelentős emelkedést elsősorban az MFB-NHP Földhitel Hitelprogram kihelyezése segítette.

⁴ Az RKFA az MFB refinanszírozási kamatfelára, amelynek mértéke évente változó.

15. táblázat: Az MFB-hitelek fennálló állománya a mezőgazdaságban, 2018. március 31.

milliárd HUF					
Megnevezés	Szántóföldi	Kertészet	Állattenyésztés	Egyéb	Összesen
Egyéni gazdaságok	0,0	0,0	0,0	–	0,0
Társas vállalkozások	76,2	7,6	11,5	6,0	102,3
ebből					
<i>Mikrovállalkozás</i>	71,5	7,6	11,5	5,4	96,0
<i>Kisvállalkozás</i>	1,4	0,0	0,5	0,3	2,2
<i>Középvállalkozás</i>	1,8	–	0,5	0,2	2,5
<i>Nagyvállalkozás</i>	1,6	–	–	–	1,6
Nem besorolható*	0,0	–	–	–	1,6
Összesen	76,2	7,6	12,6	6,1	102,5

Megjegyzés: a csillaggal jelölt kategória tartalma: nem besorolható, nem ismert, felszámolás miatt nem besorolható és nonprofit vállalkozások.
Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeripari vállalkozások fennálló MFB-hiteleinek értéke 7,2 milliárd forint volt 2018 első negyedévének végén, amely mindössze fele akkora volt, mint az egy évvel ezelőtti érték. A hitelállományon belül a legnagyobb arányban a nagy- és kisvállalkozások hitelállománya csökkent. A nagyvállalkozások részese-

dése a teljes állomány 36,9 százalékát tette ki. A középvállalkozások részesedése 20,1, a kisvállalkozásoké 34,2, a mikrovállalkozásoké pedig 8,7 százalék volt. A mezőgazdasági ágazat kedvezményes fennálló hitelállománya 14,2-szerese volt az élelmiszeripar hasonló hitelállományának (16. táblázat).

16. táblázat: Az MFB-hitelek fennálló állománya az élelmiszeriparban, 2018. március 31.

milliárd HUF	
Megnevezés	Hitelek értéke
Egyéni gazdaságok	–
Társas vállalkozások	7,2
ebből	
<i>Mikrovállalkozás</i>	0,6
<i>Kisvállalkozás</i>	2,5
<i>Középvállalkozás</i>	1,5
<i>Nagyvállalkozás</i>	2,7
Nem besorolható*	0,0
Összesen	7,2

Megjegyzés: a csillaggal jelölt kategória tartalma: nem besorolható, nem ismert, felszámolás miatt nem besorolható és nonprofit vállalkozások.
Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az MFB Zrt. különböző agráriumot célzó hitelprogramjai keretében kihelyezett állományok adatait a 20. és 21. táblázat tartalmazza, amelyek közül kiemelést érde-

mel a Sikeres Magyarországért Agrár Fejlesztési Hitelprogram és az Új Magyarország Agrár Fejlesztési Hitelprogram II. keretében nyújtott 28,6 milliárd forintos jóváhagyott hitelállomány.

Kedvezményes EXIM-konstrukciók

A Magyar Export-Import Bank Zrt. (Eximbank) és a Magyar Exporthitel Biztosító Zrt. (MEHIB) célja, hogy a magyar exportőrök számára hatékony finanszírozási és biztosítási konstrukciókat szolgáltatson. Az integrált keretek között működő bank és biztosító feladatát közös szervezetben és megjelenéssel, EXIM elnevezéssel végzi. Az EXIM arra törekszik, hogy lefedje az exporttevékenység teljes vertikumát a beszerzéstől a termelésen át az értékesítési folyamat támogatásáig. Az Eximbank export-előfinanszírozó termékeivel az exportteljesítést megelőző időszakra nyújt finanszírozást közvetlenül az exportőrök részére, illetve közvetett módon, hitelintézeteken keresztül refinanszírozási hitel formájában. Az export-utófinanszírozás az exportteljesítést követő időszakot jelenti, lehetőséget teremtve az exportőrnek, hogy a vevője részére halasztott fizetési feltételeket biztosíthasson, miközben a teljesítést követően azonnal hozzájut annak ellenértékéhez. A rövid lejáratú hitelek 6–24 hónap, a közép-/hosszú lejáratú hitelek 2–5 év futamidejűek.

Feldolgozott mezőgazdasági termék(ek)et⁵ előállító exportáló vállalkozások számára rendelkezésre álló konstrukciók:

- kedvezményes kamatozású, rövid lejáratú (6–24 hónap) export-előfinanszírozó hitelek forgóeszköz-finanszírozásra;
- kedvezményes kamatozású, közép-/hosszú lejáratú (2–5 év) export-előfinanszírozó hitelek beruházásra és forgóeszköz-finanszírozásra;
- kedvezményes kamatozású, közép-/hosszú lejáratú (2–5 év) vevőhitel a külföldi vevő meghitelezésére;
- versenyképesség-növelő belföldi forgóeszköz- és beruházási hitel, melynek nem feltétele az export;

- rövid, illetve közép-/hosszú lejáratú biztosítások a halasztott fizetésben rejlő fizetési kockázat, illetve a magas kockázatú országok kereskedelmi és politikai kockázatának lefedésére;
- követelésvásárlás, faktoring: halasztott fizetésű megállapodásnál az eladó a számla esedékessége előtt hozzájuthat az áru ellenértékéhez.

Nem feldolgozott mezőgazdasági termék(ek)et⁶ előállító vállalkozások számára rendelkezésre álló konstrukciók:

- rövid lejáratú biztosítások a halasztott fizetésben rejlő fizetési kockázat, illetve a magas kockázatú országok kereskedelmi és politikai kockázatának lefedésére;
- követelésvásárlás, faktoring: halasztott fizetésű megállapodásnál az eladó a számla esedékessége előtt hozzájuthat az áru ellenértékéhez.

Az Eximbank által agrárvállalkozások részére nyújtott exportösztönző hitelek értéke 2018 első negyedévének végén az előző év azonos időszakához képest 60,0 százalékkal 140,0 milliárd forintra nőtt. Ezen belül az élelmiszeripari társas vállalkozások hitelállománya 2017 első negyedévéhez képest 60,6 százalékkal bővült, így az ágazat részesedése 94,7 százalékra emelkedett. A mezőgazdasági társas vállalkozások hitelállományának értéke 7,4 milliárd forint volt 2018 első negyedévében, amely 5,3 százalékos részesedést jelentett az ágazatnak.

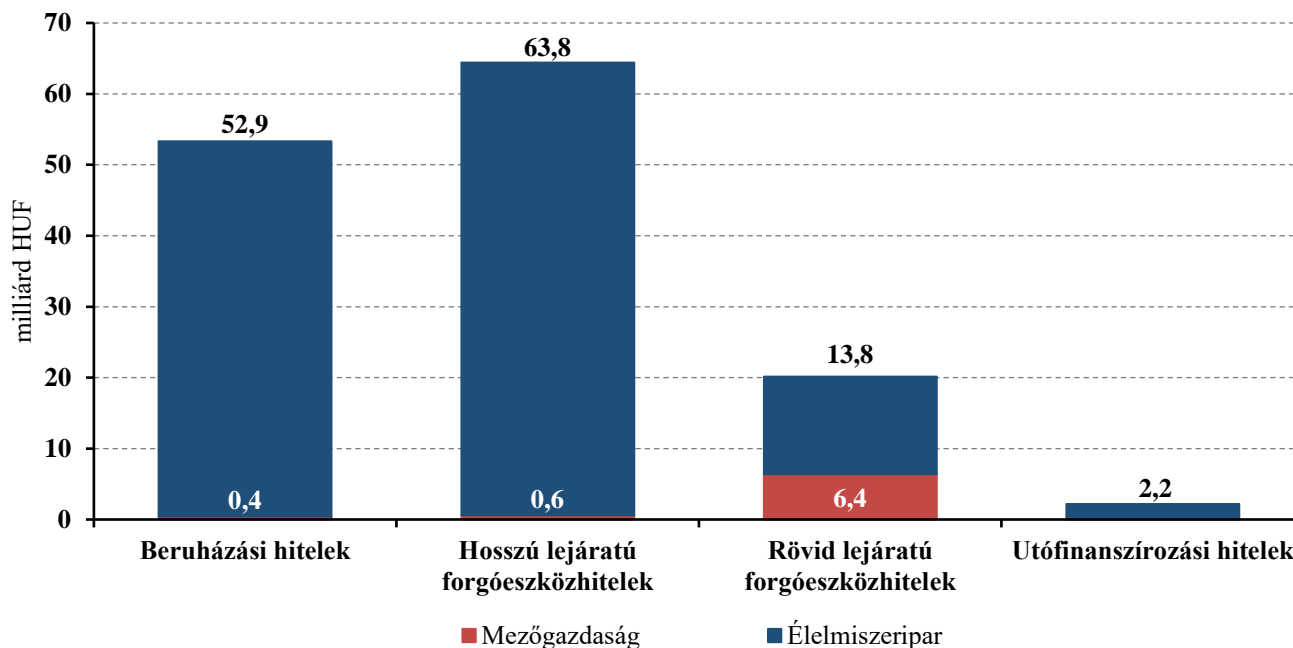
A fennálló hitelállomány többsége (98,4 százalékban) továbbra is export-előfinanszírozási hitel volt, ami 1,2 százalékponttal haladta meg az egy évvel ezelőtti részesedés értékét. Az utófinanszírozási hitelek aránya ennek megfelelően csupán 1,6 százalékot tett ki az aktuális negyedévben. Az előfinanszírozási hiteleknél a forgóeszközhitel domináltak (61,3 százalék), a beruházási hitelek részesedése 38,7 százalék volt (13. ábra).

⁵ A mezőgazdasági termék(ek) feldolgozása (mezőgazdasági terméken végrehajtott bármely olyan művelet, amely esetében a keletkező termék szintén mezőgazdasági terméknek minősül, kivéve a mezőgazdasági üzemben végzett, az állati vagy növényi termékek első értékesítésre való előkészítéséhez

szükséges tevékenységeket) – azaz a kezdeti feldolgozási szint alá nem tartozó tevékenység (TEÁOR 10–11) – során előállított termék(ek).

⁶ Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) I. számú mellékletében felsorolt mezőgazdasági termékek a kezdeti feldolgozási szintig.

13. ábra: **Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban lejárat és ágazat szerint 2018. március 31-én**

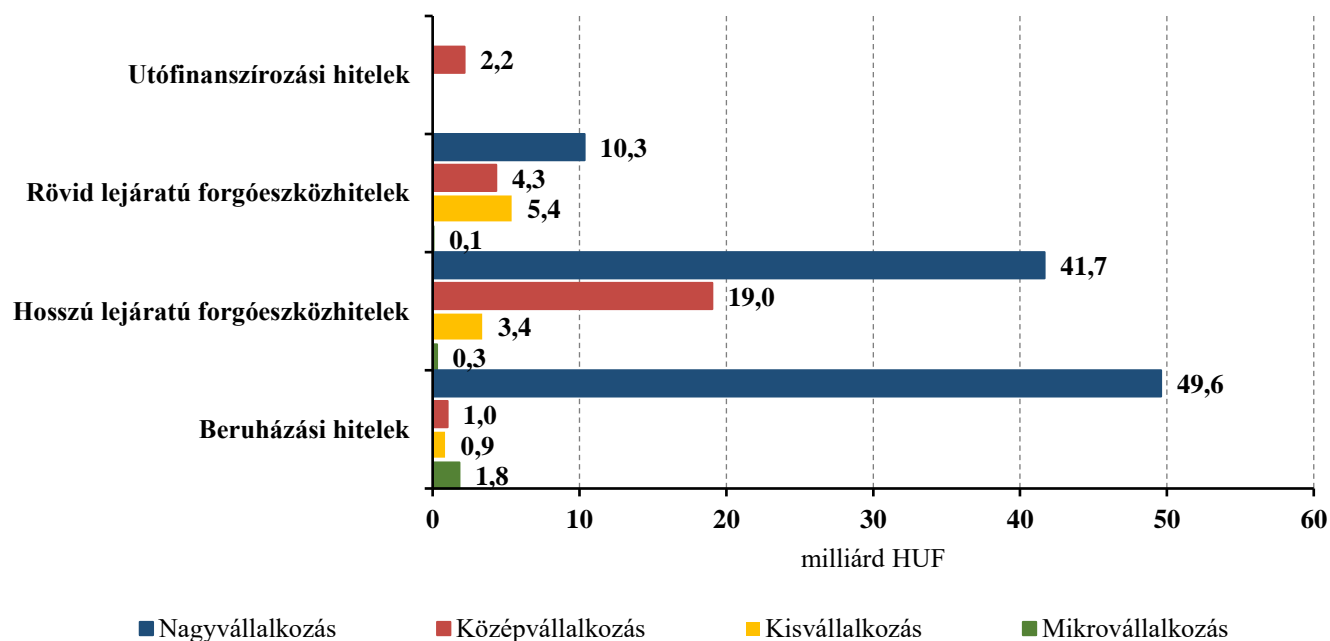

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az EXIM exportösztönző hiteleit elsősorban a nagy- és középvállalkozások vették igénybe összesen 128,2 milliárd forint értékben, ami 56,9 százalékkal haladta meg 2017 első negyedének értékét (14. ábra). A nagyvállalkozások exportösztönző hitelein belül 2018 első negyedében a beruházási hitelek domináltak, arányuk 48,8 százalékra

bővült az egy évvel ezelőtti 4,5 százalékkal szemben. A középvállalkozásoknál a hosszú lejáratú forgóeszközhitel részesedése volt kiemelkedő (71,6 százalék). A kisvállalkozások elsősorban rövid lejáratú forgóeszközhitelt vettek fel, a mikrovállalkozásoknál pedig a beruházási hitelek voltak döntő többségben.

14. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban lejárati és méret szerint 2018. március 31-én

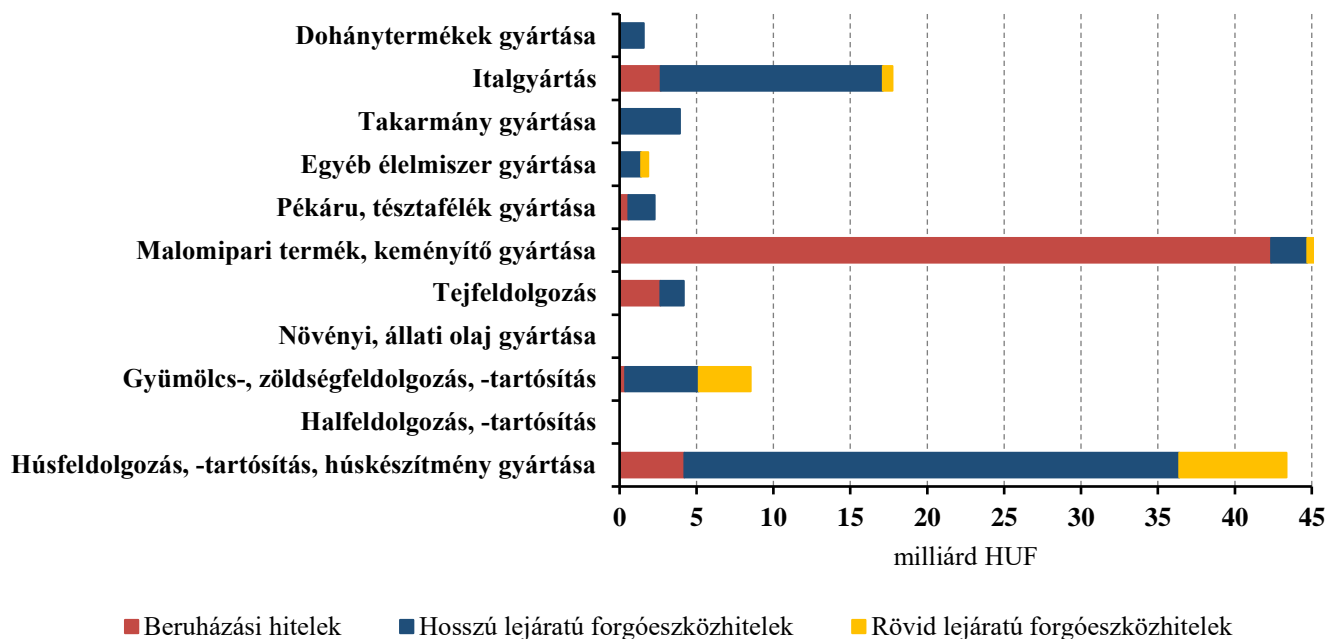

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az exportösztönző hitelek tekintetében a húsfeldolgozással foglalkozó alágazat, a gyümölcs-, zöldségfeldolgozás, -tartósítás, az italgyártás, a takarmánygyártás és a malomipari termék, keményítő gyártása érdemel kiemlést, amely szegmensek az élelmiszeripar exportösztönző hiteleinek 92,4 százalékát tudhatták magukénak, ami

4,5 százalékponttal haladta meg az egy évvel ezelőtti arányt. A többi al- és szakágazat részesedése együttesen mintegy 9,9 milliárd forintot jelentett. A malomipari termék, keményítő gyártása alágazat önmagában az összes felvett hitelből 36,1 százalékot képviselt (15. ábra).

15. ábra: Az Eximbank által finanszírozott exportösztönző hitelek állománya az élelmiszeriparban lejárat és szakágazatok szerint 2018. március 31-én

Forrás: Az Eximbank adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

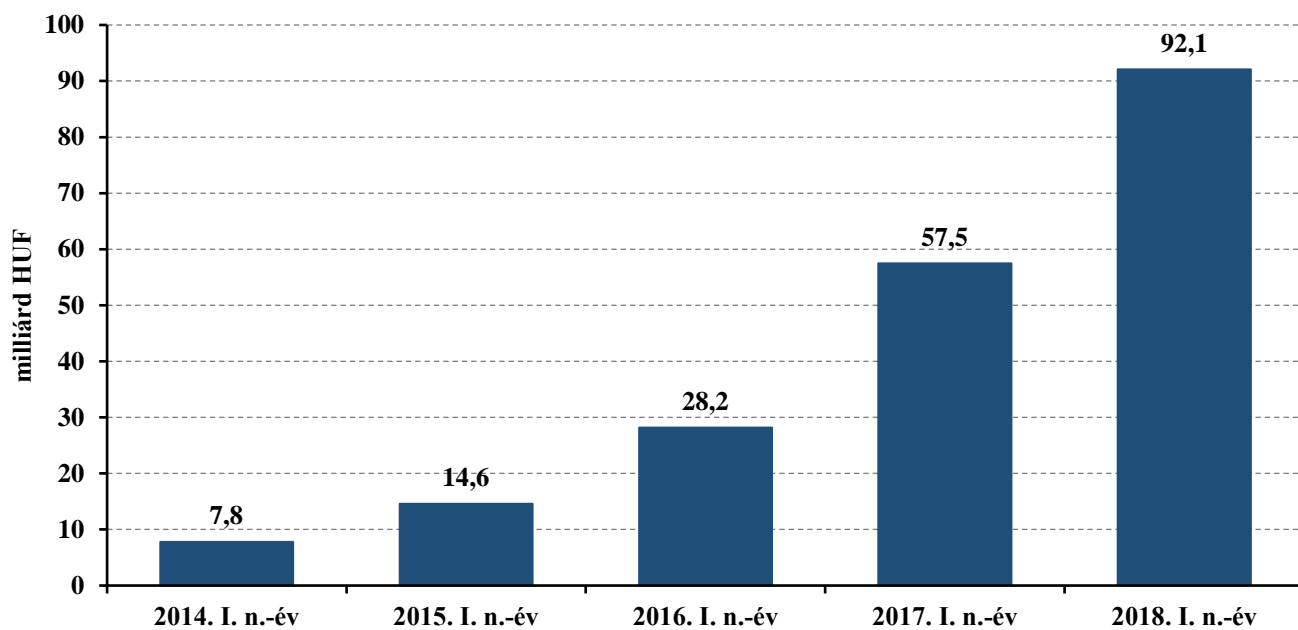
Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel

A magyar agrárium rövid távú finanszírozásának stabilabbá tételét is szolgálja a Széchenyi Kártya Program, ami 2011-től érhető el az agrárvállalkozások számára. Az Agrár Széchenyi Kártya (ASZK) Folyószámlahitel a mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazatban dolgozó társas vállalkozásoknak, szövetkezeteknek és egyéni gazdaságoknak/vállalkozásoknak (őstermelőknek, családi gazdaságoknak) biztosít kedvezményes feltételekkel, állami kamat- és kezességdíj-támogatás mellett folyószámlahitelt. A program az alapkondíciók mellett a fagykárosult, jégkárosult és az úgynevezett átmeneti támogatásra jogosult vállalkozások számára teljes körű kamat-, kezességdíj- és egyéb költségmentesítést biztosít. Az Agrárminisztérium a program keretében továbbra is évi 4 százalékpont kamattámogatást és

80 százalékos garanciadíj-támogatást nyújt. A Széchenyi Kártya Folyószámlahitel feltételei folyamatosan javultak, 2017 augusztusának végén 100 millió forintra emelkedett a hitelkeret felső határa, és a korábbi 50 millió forintig járó kezességi díjtámogatás már a teljes hitelösszege vonatkozik. Ezáltal az agrárium szereplői az olcsóbb hitelekkel könnyebben juthatnak forráshoz.

A mezőgazdasági és az élelmiszeripari vállalkozások 2018 első negyedévének végéig összesen 12 531 darab szerződési igényt nyújtottak be, amelynek 79,8 százaléka realizálódott. Összesen 92,1 milliárd forint értékben kötöttek szerződést a hitelintézetek az agrárvállalkozásokkal. A leszerződött hitelállomány értéke 60,2 százalékkal haladta meg az előző év azonos időszaki állomány értékét. Az ASZK-hitelállomány népszerűségét mutatja, hogy a növekedés dinamikája továbbra is jelentős (16. ábra).

16. ábra: A ténylegesen leszerződött Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitelhez kapcsolódó hitelkeretösszeg kumulált nagyságának alakulása, adott év március 31-én

Forrás: KAVOSZ-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A leszerződött folyószámlahitel-keret zömét (89,7 százalékát), 82,6 milliárd forintot a mezőgazdasági szektor vállalkozásai igényelték, ami 28,9 milliárd forinttal volt magasabb az előző évi összegnél.

A mezőgazdasági tevékenységet folytató egyéni gazdálkodók és társas vállalkozások körében nyújtott hitel közel felét (46,1 százalék) a családi gazdaságok, 21,1 százalékát az egyéni vállalkozók, 17,7 százalékát pedig a mikrovállalkozások kapták 2018 első negyedévében.

A szántóföldi növénytermesztéssel foglalkozó vállalkozások hitelállománya 44,2 milliárd forint volt, amely az előző év azonos időszakának értékét 46,3 százalékkal haladta meg. Viszonylag markánsabb növekedést tudtak felmutatni az egyéb ágazatba tartozó vállalkozások, melyeknél a hitelállomány értéke 85,0 száza-

lékkal 18,1 milliárd forintra bővült egy év alatt. Az állattenyésztéssel foglalkozóknál is nőtt a hitelállomány értéke 51,2 százalékkal, azaz 4,8 milliárd forinttal. A kertészeti szakágazat hitelkerete változott a legkisebb mértékben, az előző év első negyedévéhez képest csupán 1,8 milliárd forinttal emelkedett a hitelkeret összege.

Az élelmiszeripari ágazat vállalkozásainak folyószámlahitel-állománya 2017 első negyedévéhez képest két és félszeresére nőtt, így a hitelkeret értéke megközelítette a 10,0 milliárd forintot. Az ágazatban a társas vállalkozások 8,0 milliárd forintos állománnyal rendelkeztek, azon belül a szerződött hitelösszeg 60,4 százaléka a mikrovállalkozásokhoz került. Az egyéni vállalkozók számára biztosított hitelkeret 0,1 milliárd forinttal 1,5 milliárd forintra emelkedett az aktuális negyedév végére (17. táblázat).

17. táblázat: **Az Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel-keret összegének kumulált nagysága (ténylegesen leszerződött összeg) a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban, 2018. március 31.**

Ágazat	Egyéni				Társas			
	őstermelő	egyéni vállalkozó	családi gazdaság	összesen	mikrovállalkozás	kisvállalkozás	középvállalkozás	összesen
Mezőgazdaság	4,1	17,4	38,0	59,5	14,6	7,5	0,9	23,1
ebből								
Állattenyésztés	0,9	4,0	4,3	9,2	3,0	1,5	0,7	5,1
Egyéb	0,3	4,3	5,2	9,7	4,7	3,4	0,2	8,4
Kertészet	0,6	1,6	2,7	4,8	0,8	0,3	0,0	1,2
Szántóföldi növénytermesztés	2,2	7,6	25,9	35,8	6,1	2,3	0,1	8,4
Élelmiszeripar	0,1	1,2	0,2	1,5	4,8	3,0	0,1	8,0
Összesen	4,1	18,7	38,2	61,0	19,4	10,6	1,1	31,0

Megjegyzés: az „Egyéb” kategóriába az alábbi ágazatok tartoznak: Növényi szaporítóanyag termesztése; Vegyes gazdálkodás; Növénytermesztési szolgáltatás; Állattenyésztési szolgáltatás; Betakarítást követő szolgáltatás; Vetési célú magfeldolgozás; Vadgazdálkodás, vadgazdálkodási szolgáltatás; Erdészeti, egyéb erdőgazdálkodási tevékenység; Fakitermelés; Vadon termő egyéb erdei termék gyűjtése; Erdészeti szolgáltatás.

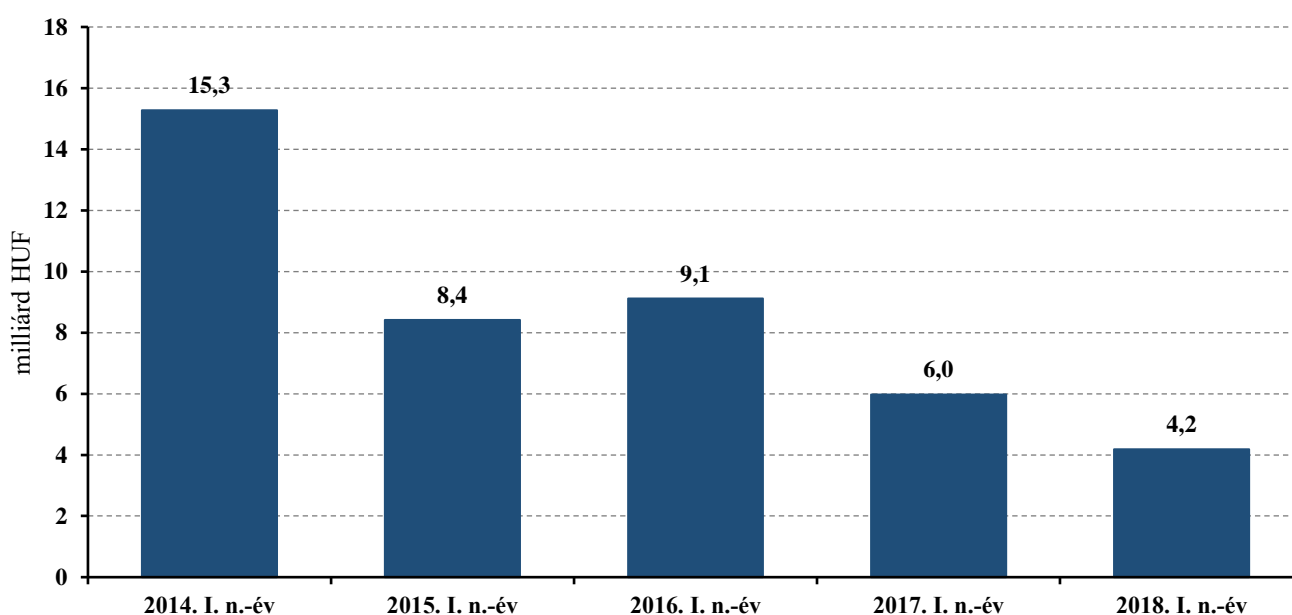
Forrás: KAVOSZ-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Költségvetési kamat- és kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok

A kamattámogatás és állami kezességvállalás mellett indított (érvényben lévő és kifutó) hitelprogramokról az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Programban (továbbiakban: OSAP) gyűjtenek adatokat. A döntően Magyarország uniós csatlakozása előtt bevezetett, kamattámogatás és esetenként állami kezességvállalás

mellett működő, jelenleg már kifutó hitelprogramok kint lévő állománya 4,2 milliárd forint volt 2018 első negyedévének végén (nem beleértve a 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján nyújtott beruházási és lízing-kamattámogatást) (17. ábra). A legjelentősebb hitelállományok a birtokfejlesztési hiteleknél (25/2004. (III. 3.); illetve 17/2007. (III. 23.) FVM rendelet) és a családi gazdálkodók kedvezményes hiteleinél (317/2001. (XII. 29.) Kormányrendelet) mutatkoznak.

17. ábra: Kifutott kamattámogatott hitelek és kölcsönök állománya adott év március 31-én

Megjegyzés: az ábra a régi, kifutó hitelállomány értékeit tartalmazza, nem beleértve a 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján nyújtott beruházási és lízing-kamattámogatást.

Forrás: AM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A költségvetési kamat- és kezesi díjtámogatással működő egyéb agrárfinanszírozási programok közül a jelenleg felfüggesztés alatt álló beruházási hitelkamat-

és lízingdíj-támogatást nyújtó 114/2008. (IX. 5.) FVM rendelet alapján kibocsátott hitelállomány 2018 első negyedévének végén 674 millió forint volt.

Növekedési Hitelprogram

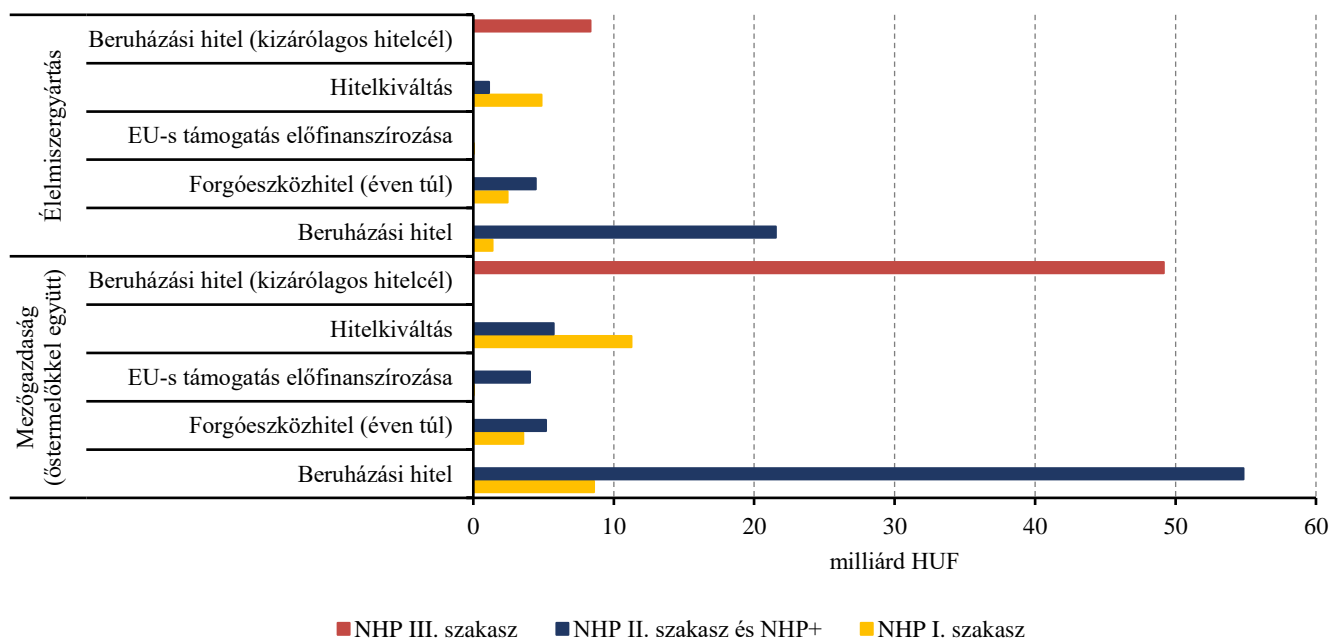
A Magyar Nemzeti Bank Növekedési Hitelprogramja 2017. március 31-én lezárult. A 2013. júniusi indulástól közel 40 ezer mikro-, kis- és középvállalkozás jutott 2800 milliárd forint értékben kedvező finanszírozású hitelhez. A program hatására a korábban tapasztalt kkv-hitelezés 5-7 százalékos visszaesése megállt, sőt növekedésnek indult és 2016-ban már 5-10 százalék közötti sávba került. Az első szakaszban leginkább a korábban elmaradt beruházásokat pótolták a vállalkozások, illetve kiváltották korábbi kedvezőtlen hiteleiket. A második szakaszban az új hitelek felvétele került előtérbe, míg a harmadik szakaszban már csak a beruházásokon volt a hangsúly. A mezőgazdasági ágazatban működő kkv-knak a 2014–2015-ös időszakban nyújtott forrinhitelek több mint kétharmadát az NHP keretében nyújtották a hitelintézetek, míg a kivezető szakaszában – a program korlátozott jellege miatt – a harmadát. Az NHP három szakaszában együttvéve 1700 milliárd forintnyi hitel- és lízingügylet fedezte az új beruházások finanszírozását. Az MNB becslése szerint az NHP a

2013–2017 közötti időszakban 2-2,5 százalékponttal járult hozzá a gazdaság növekedéséhez, ami éves szinten 0,3-0,8 százalékpontos bővülést jelentett.

Az NHP I. szakaszához kapcsolódóan az agrárgazdaság fennálló hitelállománya 32,1 milliárd forint volt 2018 első negyedévének végén, amely 19,9 milliárd forinttal volt alacsonyabb az előző évi értékhez képest. Az állományból a mezőgazdasági hitelek (őstermelőkkel együtt) értéke 23,4 milliárd forintot, az élelmiszeripari foglalkozóké 8,7 milliárd forintot jelentett. A második szakaszban kihelyezett hitelállomány tekintetében a mezőgazdasági vállalkozások még fennálló állománya 69,8 milliárd forint volt, ami 33,8 milliárd forinttal maradt el a 2017. első negyedévi értéktől. Az élelmiszeripari vállalkozások állománya 27,1 milliárd forint volt, amely közel 40 százalékkal volt alacsonyabb, mint egy évvel korábban. A hitelek többségét a beruházási hitelek jelentették.

Az NHP III. szakaszának keretein belül kihelyezett beruházási hitelek fennálló állománya az agrárgazdaságban összességében 57,5 milliárd forint volt, ami a 2017 első negyedévi értéket 22,2 százalékkal haladta meg. Ebből a mezőgazdaság 49,2 milliárd forinttal, az élelmiszeripar 8,3 milliárd forinttal részesedett (18. ábra).

18. ábra: Az NHP egyes szakaszaiban nyújtott hitelek fennálló állományának alakulása a mezőgazdasági és élelmiszeripari társas vállalkozásoknál, 2018. március 31.

Megjegyzés: Európai uniós hitel – uniós támogatások előfinanszírozására folyósított hitel 2018. március 31-én fennálló állomány alapján. Az ágazati adat nem tartalmazza az egyéni vállalkozókat, őstermelőket és családi gazdálkodókat.
Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A Növekedési Hitelprogram első két szakaszában kiemelkedő érdeklődés mutatkozott az Agrár-Vállalkozási Hitelgarancia Alapítvány (AVHGA) és a Garantiqa Hitelgarancia Zrt. (Garantiqa) kezessége iránt. A hitelprogram nagy eredménye volt, hogy az agrárszektor a különböző támogatott hitelprogramokkal mint olcsó forrással korábban nem nagyon tudott élni. Ennek általában a támogatási szabályok vetettek gátat. Ezzel ellentétben az NHP nem tartalmazott támogatási korlátot.

Az NHP keretében 2017 második fél évében az AVHGA és a Garantiqa által kezességvállalásban részesített hitelállomány értéke már csökkent. Az NHP kivezetését követően jelentősen mérséklődött a garanciaszervezetek által nyújtott hitelállomány volumene.

A mezőgazdasági szektor vállalkozásainak garantált hitelállománya 2018 első negyedévének végén 16,5 milliárd forint volt az NHP-hez kapcsolódóan, amely 24,6 százalékkal maradt el az előző év azonos időszakának értékétől. Ezzel párhuzamosan az élelmiszeripar vállalkozásainak garantált hitelállománya is markánsan csökkent, a 2018. első negyedévi 7,0 milliárd forintos érték 31,7 százalékkal maradt el az előző év azonos időszakának értékétől (18. táblázat).

A garanciaszervezetek azonban úgy vélik, hogy az NHP kivezetése hosszú távon nem veti vissza markánsan az agrárszektor hitelezését, csupán egyfajta szerkezeti átrendeződés indult el. A jövőben leginkább a mezőgazdasági beruházások alakulása határozza majd meg a hitelpiacot.

18. táblázat: **Az NHP garantált hitelállománya a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban**

milliárd HUF

Időszak	Mezőgazdaság		Élelmiszeripar		
	I. pillér összesen	II. pillér összesen	I. pillér összesen	II. pillér összesen	
2014	I.	8,6	1,0	4,1	0,6
	II.	12,2	0,9	4,2	0,6
	III.	16,7	1,5	5,1	0,6
	IV.	17,4	1,5	6,4	0,9
2015	I.	18,0	1,5	6,9	1,0
	II.	19,1	1,6	7,4	0,9
	III.	20,6	2,2	7,9	1,1
	IV.	15,4	1,4	6,8	0,9
2016	I.	20,4	1,9	8,3	1,0
	II.	19,8	2,1	11,6	1,0
	III.	20,2	2,0	10,3	1,0
	IV.	19,4	2,2	9,9	1,0
2017	I.	19,7	2,2	9,3	1,0
	II.	18,8	2,1	9,0	1,0
	III.	17,9	1,9	8,2	0,9
	IV.	16,3	1,7	7,4	0,4
2018	I.	15,3	1,2	6,7	0,3

Megjegyzés: Az NHP II. szakaszában hitelkiváltásra a II. pillér ad lehetőséget.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Garantált hitelállomány a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

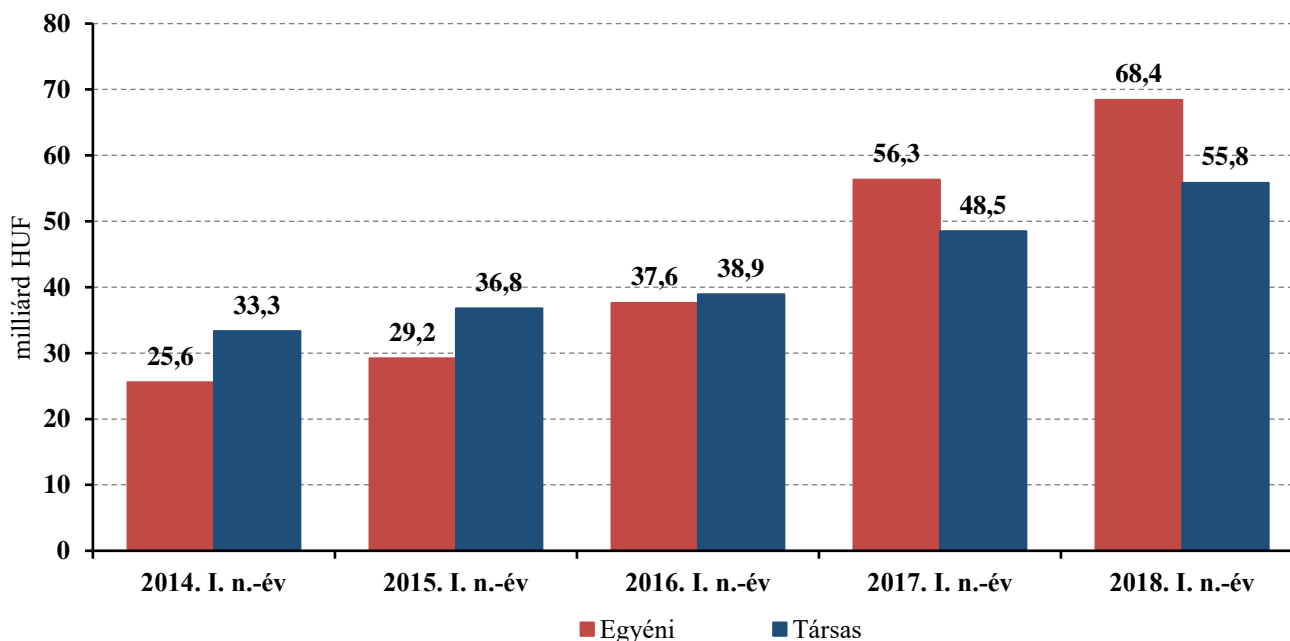
Az állami kezességvállalásnak továbbra is kulcsszepe van a mezőgazdasági hitelezésben. A mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban tevékenykedő vállalkozások finanszírozási forrásokhoz történő hozzáférését két, az állam által 85 százalékban viszontgarantált garanciaszervezet, az AVHGA és a Garantiqa is segíti. Mindkét szervezet feladata készfizető kezesség nyújtása mikro-, kis- és középvállalkozásoknak (további információ a Pénzügyi Hírlevél VII. évfolyam 1. számában).

Ugyancsak az élelmiszeripar számára nyújt bankgaranciát az EXIM, amely a hitelintézetek által nyújtott export-előfinanszírozó hitelek visszafizetésének részleges biztosítékaul szolgál, a kereskedelmi garanciák (tender-, előleg-visszafizetési és jólteljesítési/szavatossági garancia) pedig az exportfelügyelet teljesítéséhez kapcsolódnak.

A mezőgazdaság és az élelmiszeripar együttes garantált hitelállománya az elmúlt öt év első negyedévei alapján dinamikus emelkedést mutat. Az aktuális negyedévben az előző év azonos időszakához képest 21,0 százalékkal 164,1 milliárd forintra nőtt a garantált állomány értéke. A mezőgazdasági vállalkozások garantált hiteleinek részesedése a teljes állományból 2018 első negyedévének végén 75,7 százalék volt, amit csupán az előző évi részesedés értéke haladt meg. Az élelmiszeriparban a garantált hitelállomány közel 40 milliárd forintra nőtt, így részesedése 24,3 százalékra bővült.

A mezőgazdaságban a garantált hitelállományon belül a korábbi évek első negyedéveiben a társas vállalkozásokhoz kihelyezett garantált hitelállomány volt túlsúlyban, ami az elmúlt két évben megfordult, és 2018 első negyedévében már az egyéni gazdaságokhoz helyezték ki a garantált hitelek 55,1 százalékát. Ennek megfelelően az egyéni gazdaságok hitelállománya 21,4 százalékkal, a társas vállalkozásoké kisebb mértékben, 15,1 százalékkal bővült (19. ábra).

19. ábra: Garantált hitelek állománya a mezőgazdaságban adott év március 31-én

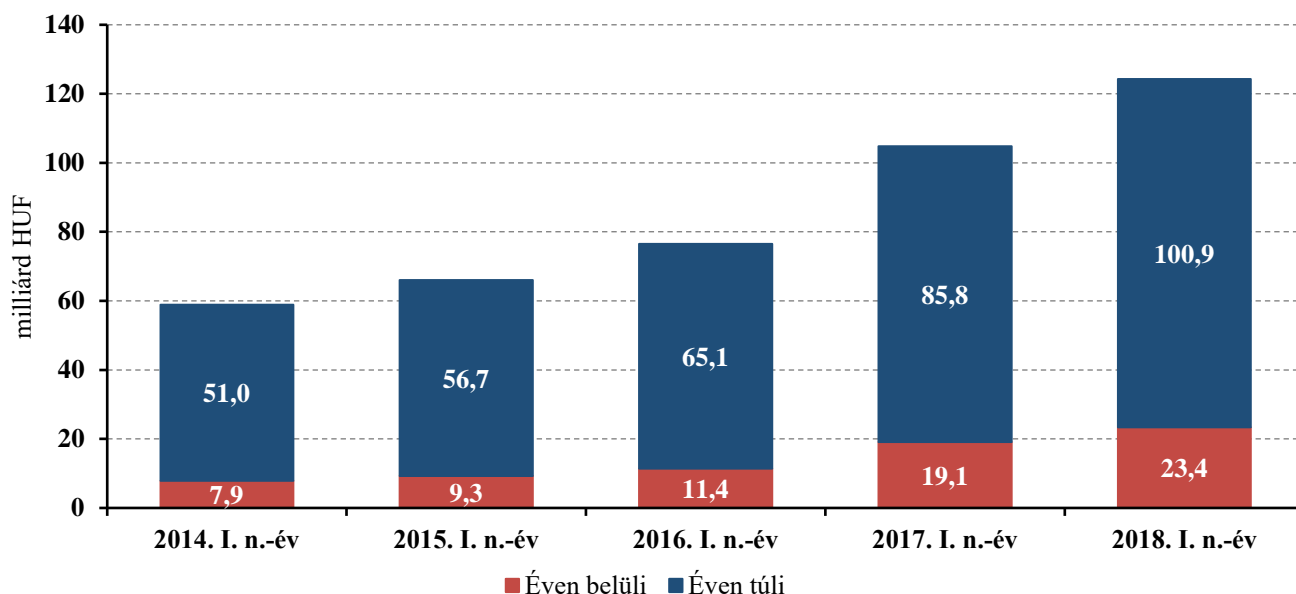

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 62,2–73,0 százalék volt 2018 első negyedévének végén.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasági vállalkozások beruházási volumene az elmúlt évben dinamikus bővült, így hosszú távú finanszírozási igényük tovább erősödött. Ennek megfelelően a garantált hitelállomány jelentősebb részét – 81,2 százalékát – az éven túli garantált hitelek teszik ki, míg a rövid lejáratú garantált hitelek csupán a

18,8 százalékát. Az éven túli garantált hitelállomány az előző év első negyedévi értéket 17,6 százalékkal, az éven belüli hitelállomány pedig 22,5 százalékkal múlta felül (20. ábra).

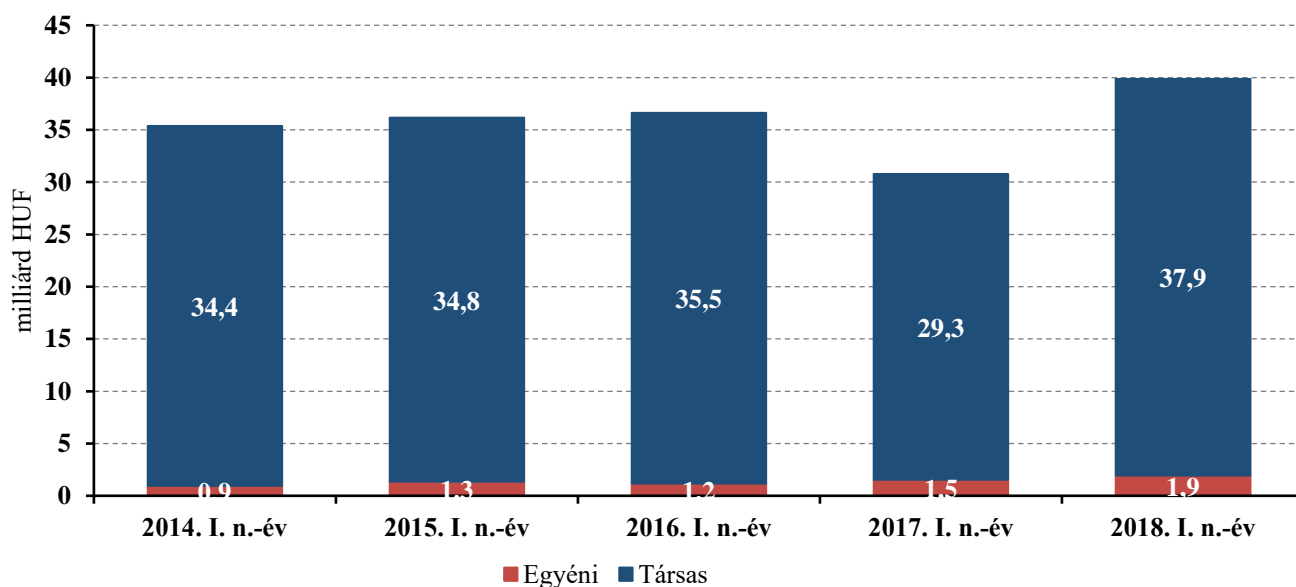
20. ábra: **Garantált hitelek állománya a mezőgazdaságban lejáratási idő szerint adott év március 31-én**

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 62,2–73,0 százalék volt 2018 első negyedévének végén.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A mezőgazdasággal szemben az élelmiszeripar garantált hitelállományán belül a társas vállalkozások domináltak 2018 első negyedévében is. Az élelmiszeripari garantált hitelállomány az aktuális negyedévben 9,1 milliárd forinttal haladta meg az előző év első negyedévének 30,8 milliárd forintos garantált hitelállomá-

nyát, amit a társas vállalkozások 8,7 milliárd forintos állománybővülése eredményezett. A társas vállalkozások hiteleinek részesedése így 95,1 százalékra nőtt, míg az egyéni gazdaságok 1,9 milliárd forintos hitelállománya csupán 4,9 százalékos részesedést jelentett 2018 első negyedévében (21. ábra).

21. ábra: **Garantált hitelek állománya az élelmiszeriparban adott év március 31-én**

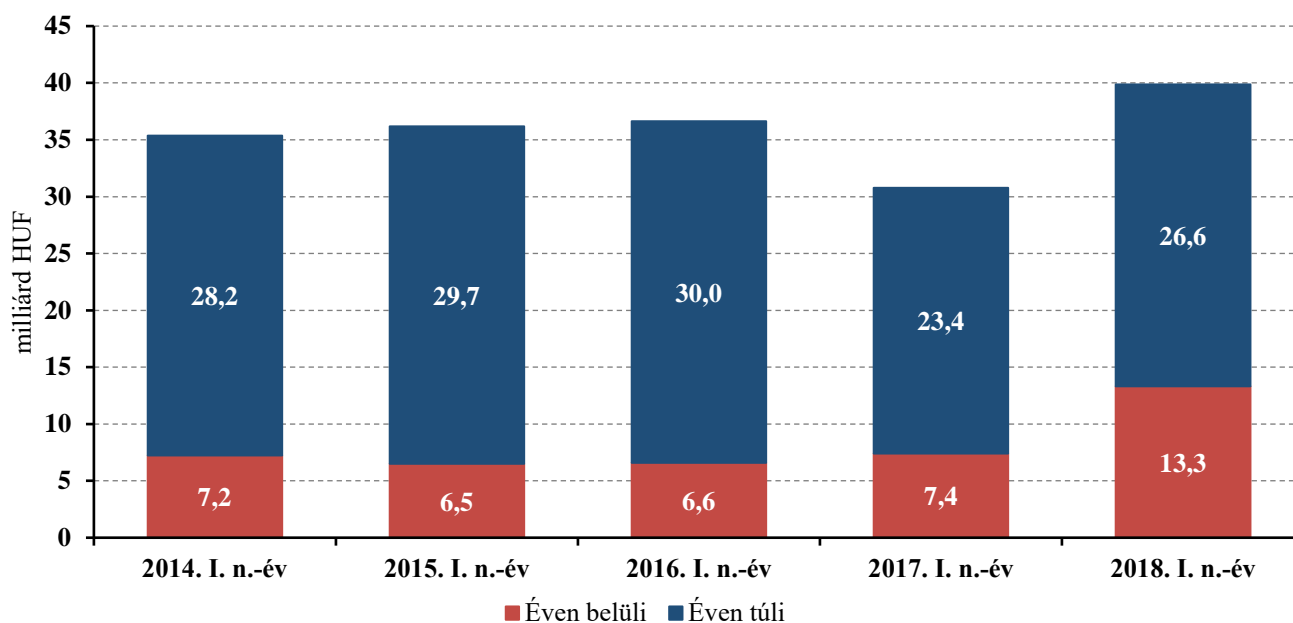
Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 62,2–73,0 százalék volt 2018 első negyedévének végén. A 2018. első negyedévi hitelállomány az EXIM adatait is tartalmazza.

Forrás: AVHGA- és Garantiqa-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az élelmiszeriparban az éven belüli hitelek állománya 33,4 százalékot (13,3 milliárd forint), az éven túli hitelek részaránya 66,6 százalékot (26,6 milliárd forint) tett ki a teljes garantált hitelállományból. Az élelmiszeripari vállalkozások részére garantált éven belüli hitelek értéke az elmúlt három év első negyedéveiben fokozatosan bővült, 2018 első negyedévében 80,1 százalékkal

haladta meg az előző év azonos időszakának értékét. Az éven túli hiteleknél az Élelmiszeripari Bankgarancia Program kifutása miatti csökkenés átmenetinek bizonyult, 2018 első negyedévében 13,5 százalékkal nőtt az állomány értéke 2017 első negyedévéhez képest (22. ábra).

22. ábra: **Garantált hitelek állománya az élelmiszeriparban a hitel lejáratási ideje szerint adott év március 31-én**

Megjegyzés: A feltüntetett adatok a teljes hitelállományt szemléltetik, nem csak a garantált részt. A garanciavállalás mértéke 62,2–73,0 százalék volt 2018 első negyedévének végén. A 2018. első negyedévi hitelállomány az EXIM adatait is tartalmazza.

Forrás: AVHGA-, Garantiqa- és EXIM-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

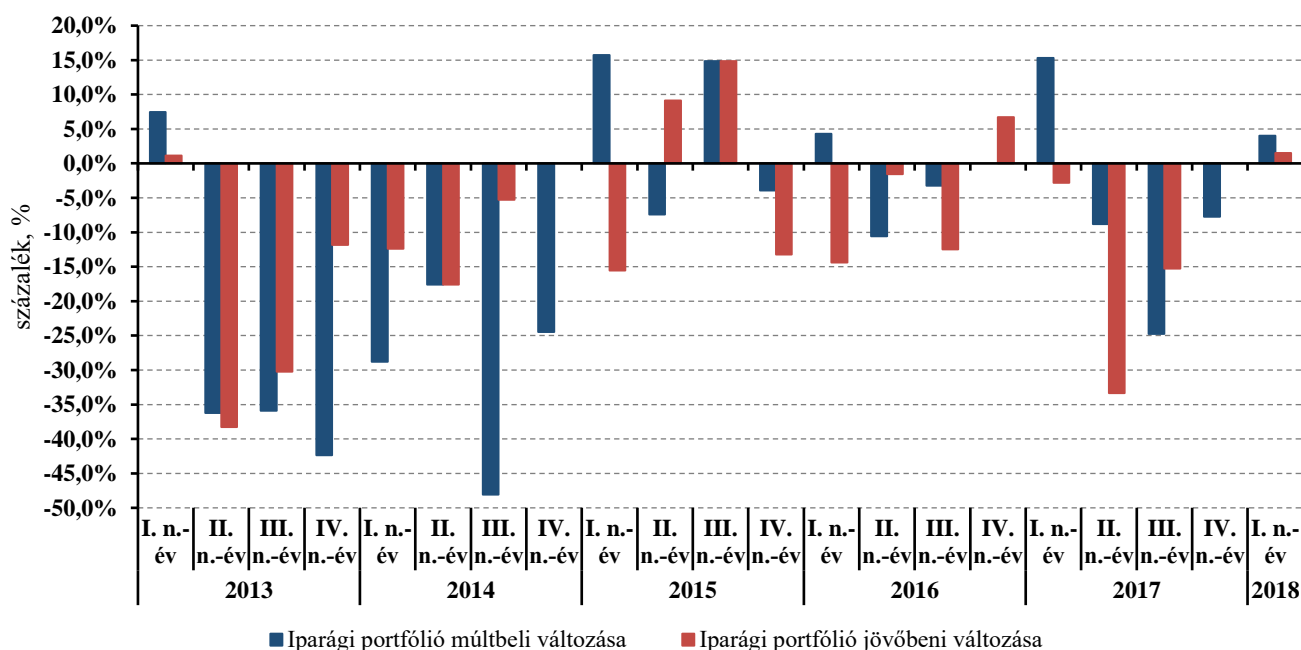
Hitelezési felmérés

A hitelek keresleti és kínálati tényezőire vonatkozó felmérést a FED indította el. Az MNB a FED felmérése alapján készíti el saját hitelezési felmérését, amely valamivel bővebb, mint a FED kérdőíve. A hitelezési felmérés során alkalmazott kérdőív kérdései ötfokozatú skálát alkalmaznak és kvalitatív módon fejezik ki a felmérésben részt vevő intézmények által megtett lépéseket, illetve tervezett vagy várt változásokat a hitelezési hajlandóságra, hitelkeresletre, hitelezési sztenderdekre/feltételekre, kockázati paraméterekre és a különböző szektorok kockázati megítélésére vonatkozóan. A legfrissebb felmérésben szereplő visszatekintő kérdések 2018 első negyedévére (2017 negyedik negyedévé-

hez képest), az előre tekintő kérdések a következő fél-éves időszakokra vonatkoznak (2018 első negyedévéhez képest). A felmérésben szereplő vállalati kérdőívet összesen 15 bank töltötte ki, amelyek a vállalati hitelek piacának 91 százalékát lefedik.

A változást a válaszadók százalékában kifejezett nettó változásmutató határozza meg annak alapján, hogy a szigorító változást (szigorítást/növekedést/erősödést) jelzők piaci részesedéssel súlyozott arányából levonják az ellenkező előjelű, enyhítő változást (enyhítést/csökkenést/gyengülést) jelzők piaci részesedéssel súlyozott arányát. Ha a mutató értéke negatív, akkor a bankszektor képviselői javulást várnak az adott ágazat hitelezési folyamataiban (Forrás: www.mnb.hu).

23. ábra: A hitelezési felmérés eredményei a mezőgazdaságban⁷

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az elmúlt öt év viszonylatában az intézmények 2013 második fél évében ítélték meg a legjobban a hitelezés múltbeli folyamatait, ami leginkább annak köszönhető, hogy ebben az évben indult el a Növekedési Hitelprogram is. A 2014-es év volt az egyetlen olyan időszak, amikor az intézmények minden felmérés során kedvezőnek ítélték meg a portfóliók múltbeli minőségét. Az NHP kivezetésének évében a bankok még szintén kedvezően ítélték meg a múltbeli változásokat, kivéve 2017

első negyedévé, amikor a bankok nettó 15,3 százaléka vélte úgy, hogy a portfóliók múltbeli minősége romlott. A mezőgazdaságban 2017 második és harmadik negyedévében fokozatosan emelkedett a hitelállomány értéke, ennek megfelelően a harmadik negyedévben a bankok már nettó 24,7 százaléka pozitívnak ítélte meg a portfóliók múltbeli minőségét.

⁷ Vad- és erdőgazdálkodással együtt.

A kedvezményes hitelprogramok fokozatos kivétele mellett és az ágazatban zajló pozitív változások miatt 2017 végén a hitelezési felmérés szerint a bankszektor képviselői a mezőgazdasági portfóliók múltbeli minőségét az építőiparral, a kereskedelem és javítással, a villamosenergia-, gáz-, hő- és vízellátás, valamint az információ (IT) és kommunikáció ágazatokkal együtt még kedvezően ítélték meg. A legfrissebb eredmények szerint azonban 2018 első negyedévében a bankok nettó 4,0 százaléka úgy vélte, hogy romlott az ágazat hitelportfóliójának minősége.

A mezőgazdasági vállalkozások banki portfólióminőségének jövőbeni megítélése 2013-ban volt a legkedvezőbb, hiszen a második negyedévben a bankok nettó 38,3 százaléka pozitívnak ítélte meg az ágazat hitelportfóliójának minőségét. A következő két évben csupán 2015 második és harmadik negyedévében vélték kedvezőtlennek az ágazat jövőbeni portfólióját az intézmények. Az intézmények jövőbeni pozitív várakozásai 2017 első fél évében közelítették meg a 2013-ban ta-

pasztalt legmagasabb értéket. A mezőgazdasági (erdőgazdálkodással és halászattal együtt) beruházások volumenindexei az előző év azonos időszakához képest 20-40 százalékos növekedést mutattak ebben az időszakban. A fentebb említett két negyedévben mind az egyéni, mind a társas vállalkozások hitelállománya növekedést mutatott.

A legfrissebb felmérés szerint a bankok jövőbeni várakozása a mezőgazdasági hitelportfóliók minőségével kapcsolatban kismértékben romlott, az értékek a 2013. év eleji értékhez állnak közel. A bankok óvatosságát magyarázza a termelők Közös Agrárpolitikával kapcsolatos jövőbeni bizonytalanságai, a mezőgazdaság napi működését befolyásoló munkaerőhiány, amely a kapcsolódó beruházások megvalósítását is lassíthatja, illetve a kedvezményes hitelprogramok átalakulása. Szakértői vélemények szerint a közeljövőben előtérbe kerülnek az állattartó és kertészeti ágazatok, valamint az élelmiszeripar támogatott beruházásai is a tipikus mezőgazdasági beruházásokkal szemben.

A jegybanki kamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása

A KSH és a Monetáris Tanács közleménye szerint a hazai fogyasztói árak átlagosan 2,0 százalékkal emelkedtek az előző év azonos időszakához képest 2018 első negyedében. A következő időszakban többek között a mérsékelt külső infláció és a historikusan alacsony szinten stabilizálódó inflációs várakozások mellett a fokozatos munkáltatói járulékmérséklések, illetve az idei évi áfakulcs csökkentések is lassítják majd a fogyasztói ár-index növekedését.

A hazai gazdaság 2017-ben 4,4 százalékkal bővült, amit alapvetően a piaci alapú szolgáltatások és az építőipar generált. Az ipari termelés és a kiskereskedelmi eladások 2018 elején tovább bővültek. Várhatóan a gazdasági növekedésben fontos szerepe lesz a belső kereslet erősödésének. A Monetáris Tanács várakozásai szerint ebben az évben a GDP bővülése tovább folytatódik.

A Monetáris Tanács kamatdöntési mechanizmusára

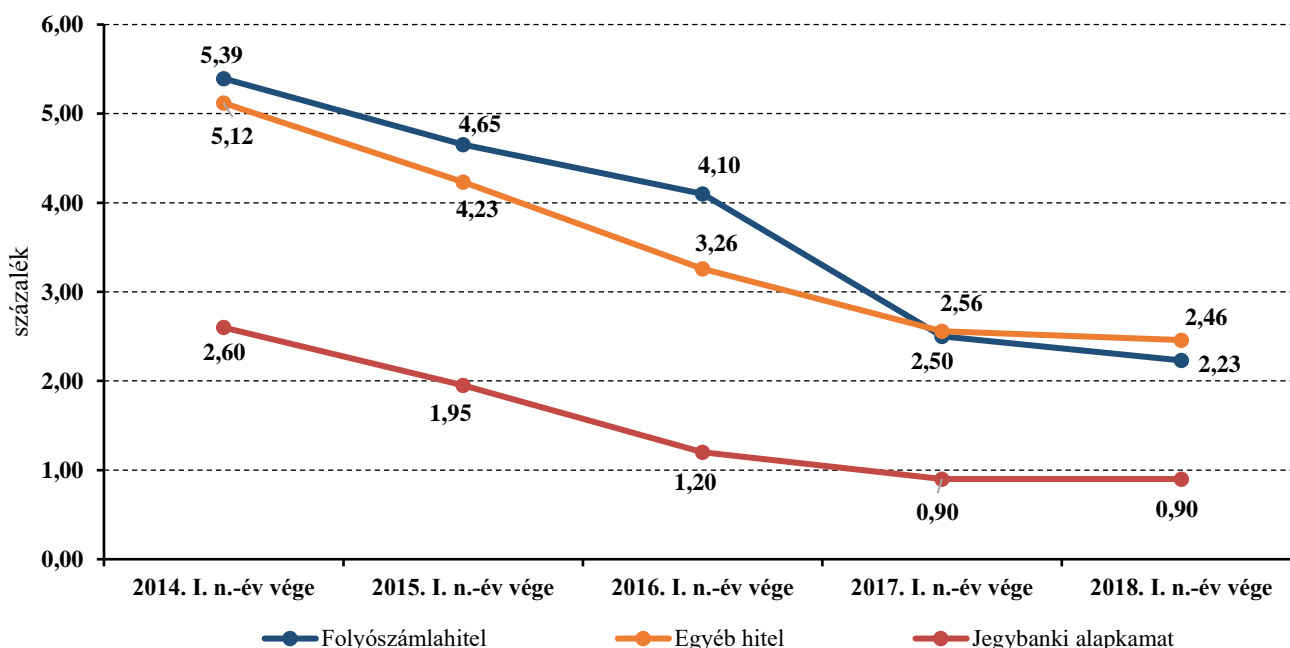
hatással bír a nemzetközi pénzügyi környezet is, amely az elmúlt évben összességében kedvező volt. A kelet-közép-európai régió befektetői továbbra is kedvezően ítélik meg a pénzügyi folyamatok alakulását.

A Monetáris Tanács véleménye szerint az inflációs cél továbbra is tartható, de ehhez szükséges a laza monetáris kondíciók fenntartása. Ennek érdekében a tanács a 2018. márciusi ülésén nem módosította a jegybanki alapkamatlábát, vagyis az a 2016. tavaszi kamatdöntés óta megállapított 0,9 százalékponton stagnált 2018 első negyedévének végén is (Forrás: MNB).

Az elmúlt öt évet figyelembe véve megállapítható, hogy a jegybanki alapkamat a 2014. első negyedévi 2,60 százalékponttól fokozatosan csökkent és az elmúlt közel két évben 0,90 százalékponton stagnált.

Az egyéb hitelek átlagos éves kamatlába követte a jegybanki alapkamat csökkenését, a folyószámlahitelek kamata is 5,39 százalékponttól 2,23 százalékpontra mérséklődött 2014 első negyedévének végéhez képest (24. ábra).

24. ábra: A jegybanki alapkamat és a vállalati szektor kamatainak alakulása⁸

Forrás: MNB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

⁸ A nem pénzügyi vállalatoknak nyújtott forinthelek és az általuk elhelyezett forintbetétek átlagos aktuális kamatlába.

EU-referencia-kamatláb

Az Európai Bizottság (EB) az állami támogatások közösségi ellenőrzésének keretében – többek között – a támogatástartalom megállapítása céljából a referencia-kamatlábát veszi figyelembe, amelyet a piaci kamatlábak helyettesítésére használ. A referencia-kamatláb megállapításának módját az EB 2008/C 14/02 közleménye szabályozza. A referencia-alapkamatlábát tagországokként,

évente állapítják meg vagy vizsgálják felül és havonta teszik közzé. A ráta értéke 2018 elején 0,13 százalékpont volt, ami az első negyedév végére 0,09 százalékpontra mérséklődött (19. táblázat). Az Európai Központi Bank októberi bejelentése alapján 2018 januárjától lassítja kötvényszerzési programját, tartósan laza monetáris kondíciók várhatók. A piaci szereplők a korábbiaknál még későbbre, 2019 közepére várják az EKB első kamatemelését.

19. táblázat: **A referencia-kamatláb változása Magyarországon**

Érvényesség kezdete	EU-alaprata, százalék
2015. IX. 1.	1,53
2016. I. 1.	1,37
2016. VII. 1.	1,08
2016. X. 1.	0,91
2017. I. 1.	0,75
2017. III. 1.	0,53
2017. VIII. 1.	0,30
2017. XI. 1.	0,25
2018. I. 1.	0,13
2018. II. 1.	0,09

Forrás: a Támogatásokat Vizsgáló Iroda adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Az EB a referencia-kamatláb megállapítása során az éves EURIBOR-kamatlábát⁹ tekinti kiindulási alap-

nak. Hiányos esetekben az EB saját jogkörében megállapítja a referencia-kamatlábát, amelyet kamatfelárakkal módosít (22. táblázat – Kiegészítő táblák).

⁹ EURIBOR: Európai bankközi euró referencia-kamatláb, amelyet a bankközi piaci szereplők meghatározott periódusra egymás között irányadónak tekintenek.

Lízingcégek mezőgazdasági kihelyezései

Az új és használt mezőgazdasági gépek lízingcégek által finanszírozott állománya az elmúlt öt év első negyedévi állományát tekintve fokozatosan emelkedett. Ez a mezőgazdaság fejlődését követte, hiszen egyre több gazdálkodó tér át intenzív termesztési technológiára, amelynek gépigénye is magasabb. Amennyiben a gépberuházás minőségi cserét jelent, gyors megtérülési idővel számolhatnak a gazdálkodók.

A Lízingszövetség előrejelzése szerint a következő időszakban tovább bővíthet a lízingpiac a kertészeti és az állattartási pályázatok kifizetésének köszönhetően.

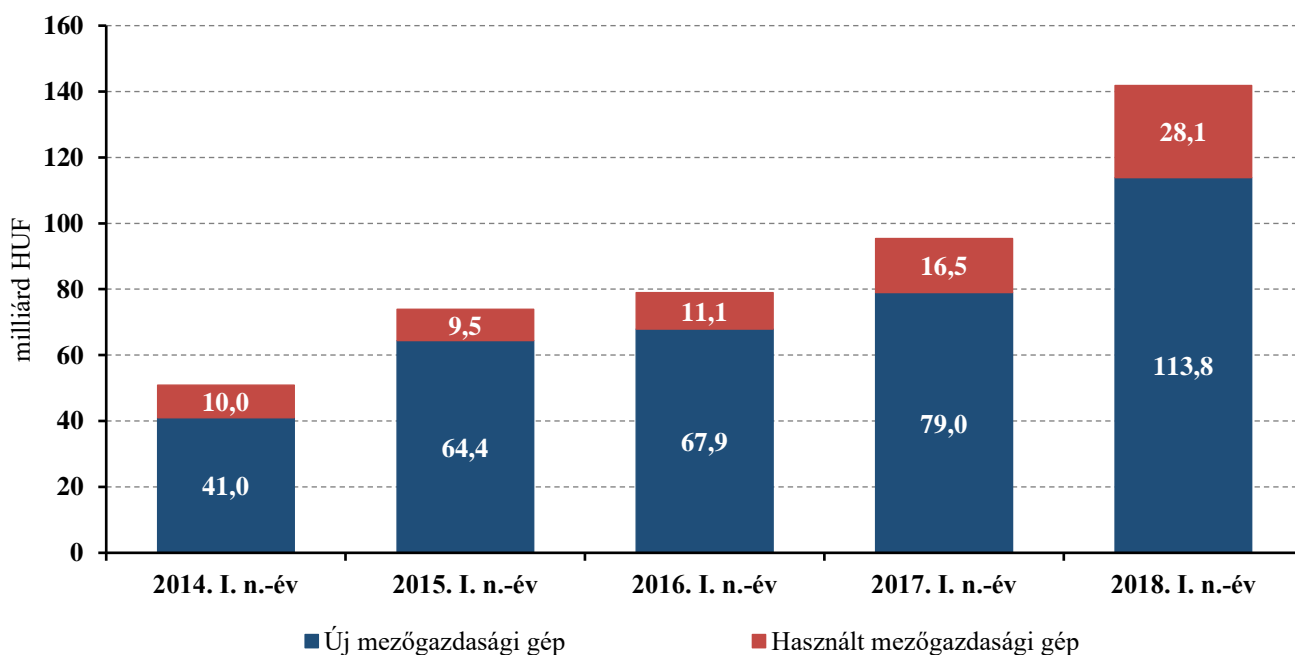
A lízingcégek finanszírozott állománya – tőkekintlévősége – 141,9 milliárd forint volt 2018 első negyedévében, ami 48,6 százalékkal, azaz 46,4 milliárd forinttal

haladta meg az előző év azonos időszakának állományi értékét.

Az új mezőgazdasági gépek lízingjének állománybővülése 2018 első negyedévében is kitartott: egy év alatt 44,1 százalékkal, azaz 34,8 milliárd forinttal nőtt az állomány értéke. Részesedésük továbbra is jelentősen magasabb a használt mezőgazdasági gépekkel szemben, állományuk 80,2 százalékot tett ki 2018 első negyedévében, ami korszerű gépparkot is jelent egyben (25. ábra).

A pénzügyi lízing szerepe 2018 elején is tovább erősödött, az állomány értéke 122,3 milliárd forint volt, ami az előző évi értéknél 59,0 százalékkal magasabb.

25. ábra: Lízingcégek mezőgazdasági tőkekintlévőségeinek¹⁰ alakulása adott év március 31-én

Megjegyzés: A pénzügyi lízing állományának egy része az MNB társas vállalkozásainak hitelállományában is szerepel.

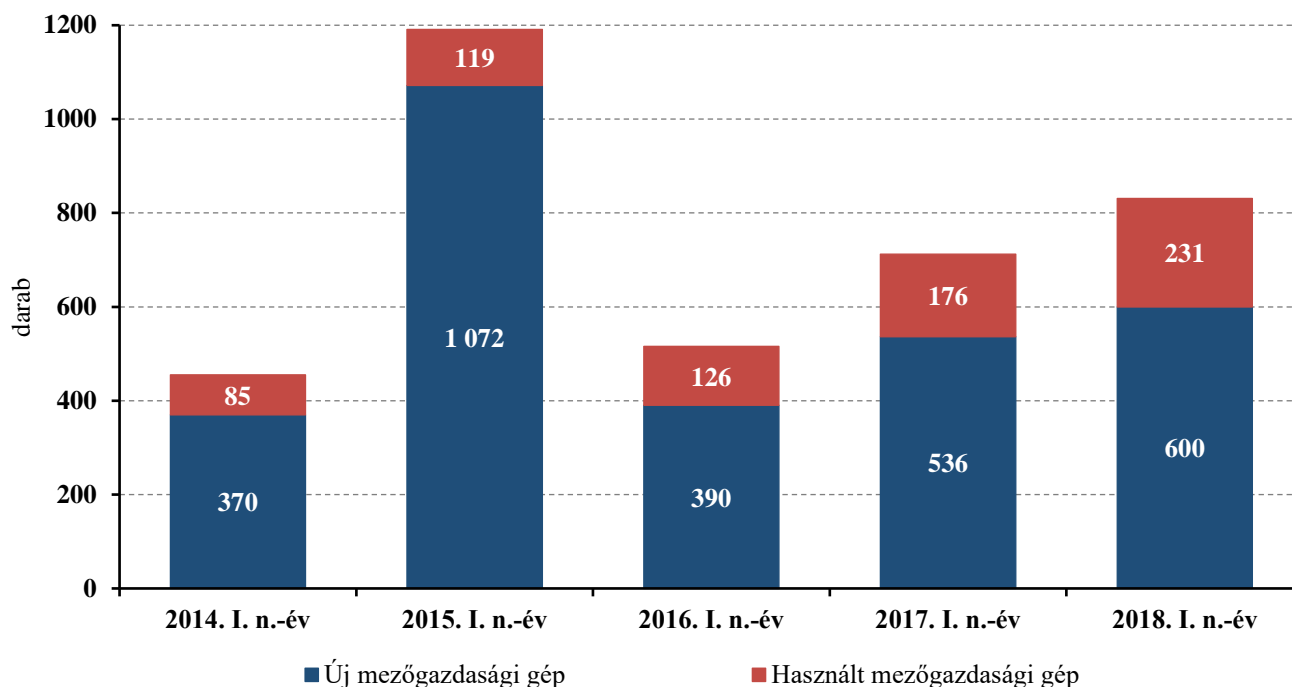
Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A tőkekintlévőségek emelkedésével párhuzamosan a megkötött lízingszerződések száma is tovább nőtt 2018-ban, az első negyedév végére 831 szerződést kötöttek a lízingcégek, ami az elmúlt három év első negyedévei alapján a legmagasabb érték volt. Az új és használt mezőgazdasági gépekre kötött szerződések száma egyaránt bővült, előbbi 11,9 százalékkal, utóbbi 31,3 százalékkal

emelkedett az aktuális negyedévben. A használt gépekre megkötött lízingszerződések aránya a teljes állományon belül 27,8 százalékra nőtt 2018 első negyedévének végére, ami az elmúlt öt év első negyedévi értékeit tekintve a legmagasabb részesedésnek számít (26. ábra).

¹⁰ Fordulónap után esedékessé váló, már folyósított, de még nem lejárt, ügyféllel szembeni tőkekövetelések összege.

26. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági szerződészámának éves alakulása adott év március 31-én

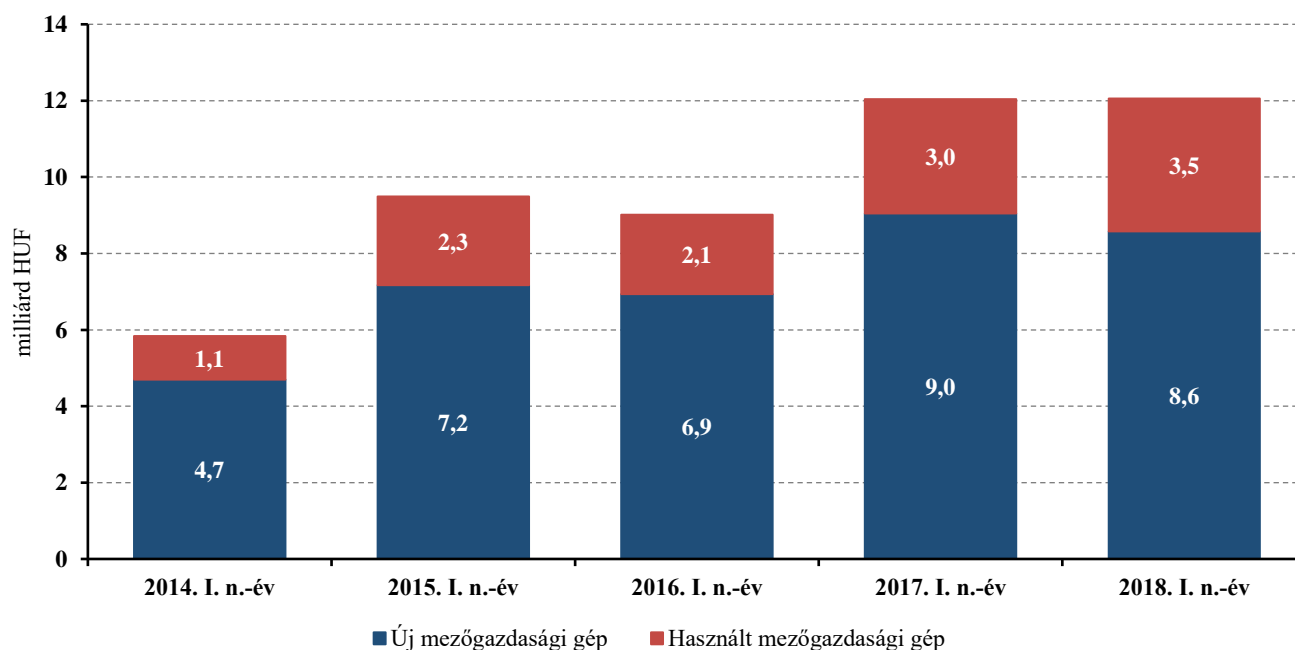

Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

A lízingcégek által finanszírozott összeg 2018 első negyedévében viszonylag stagnált, mivel az előző év azonos időszakának értékét csupán 0,1 százalékkal haladta meg. A teljes finanszírozási összegből 71,1 száza-

lékos részesedéssel bíró új mezőgazdasági gépek lízingje 0,5 milliárd forinttal 8,6 milliárd forintra csökkent, míg a használt mezőgazdasági gépek finanszírozása 0,5 milliárd forinttal 3,5 milliárd forintra emelkedett az előző évhez képest (27. ábra).

27. ábra: A lízingcégek mezőgazdasági kihelyezéseinek éves alakulása adott év december 31-én

Forrás: a Magyar Lízingszövetség adatai alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

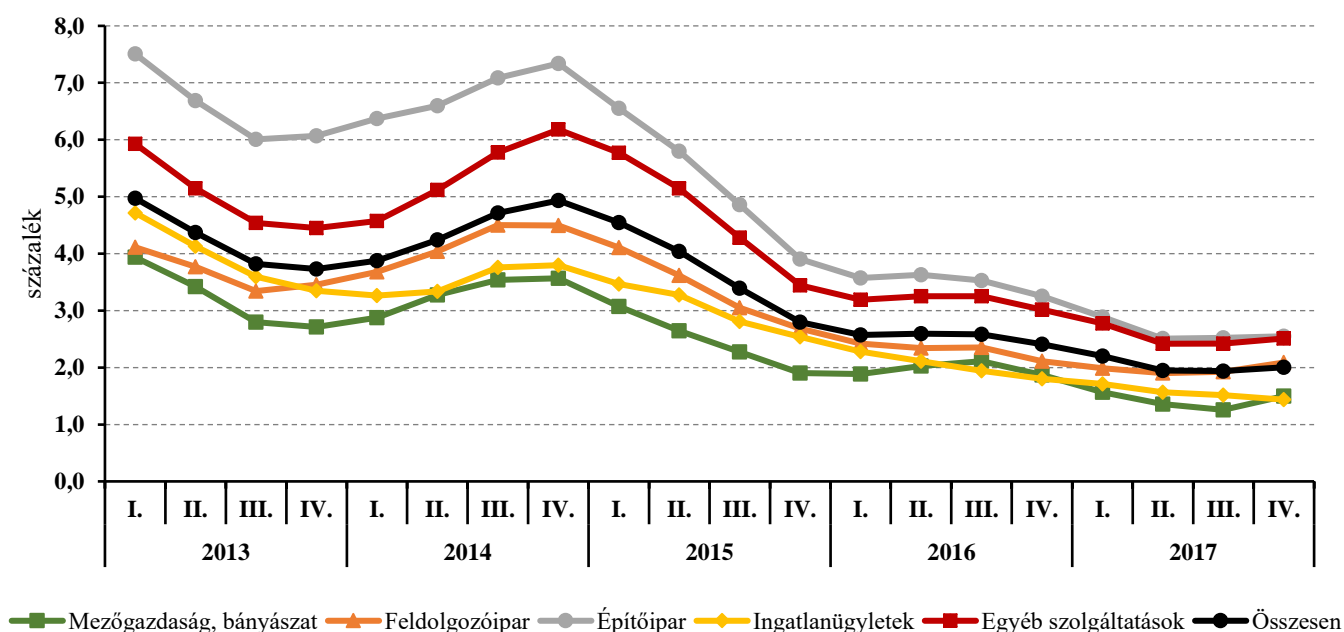
Ágazati csődráták

Az ágazati csődráta egy adott ágazatban csődeljárás alatt lévő és az egy évvel korábban működő társas vállalkozások százalékos arányát mutatja. A mutató értékelésével képet kaphatunk egy adott ágazat pénzügyi stabilitásának helyzetéről, illetve annak tendenciájáról. Az elmúlt öt év alapján megállapítható, hogy a nemzetgazdaság összesített csődrátája fokozatosan javult és a 2017. negyedik negyedévi 2,0 százalékos érték az egyik legalacsonyabb mutatónak tekinthető.

A 2014. évi szabályozásmódosítás csökkentette a fantomcégek számát, így a működésképtelen vállalkozások kiesése megemelte a csődráta értékét 2014 közepétől. A piac tisztulása után az egyes nemzetgazdasági

ágazatoknál fokozatosan csökkent a ráta értéke. A 2015. és 2017. évi csökkenő tendenciában a jövedelempozíciók javulása is szerepet játszott, amit a kedvezményes hitelprogramok támogattak. A mezőgazdaság továbbra is a legkevésbé eladósodott ágazatnak számított, a csődráta értéke a 2016. év végi értékhez képest 0,4 százalékponttal csökkenve 1,5 százalékon zárt 2017 negyedik negyedévében. A feldolgozóiparban a mutató ugyan ezen időszakban stagnált, azaz 2017 végén 2,1 százalékos volt a mutató értéke, így a nemzetgazdaság többi szakágazata között a harmadik legalacsonyabb rátájú helyet foglalta el az ingatlanügyletek és a mezőgazdaság után (28. ábra).

28. ábra: Ágazati csődráták

Forrás: Magyar Nemzeti Bank, Jelentés a Pénzügyi Stabilitásról, 2018. május alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

Kiegészítő táblák

20. táblázat: **Kedvezményes MFB-hitelprogramok a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban (kumuláltan befogadott és jóváhagyott kérelmek összege 2018. március 31-én)**

milliárd HUF

Megnevezés	Mezőgazdaság		Élelmiszeripar	
	befogadott kérelmek	jóváhagyott kérelmek	befogadott kérelmek	jóváhagyott kérelmek
Agrár Forgóeszköz Vis Maior Hitelprogram	10,0	9,8	0,0	0,0
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram	3,6	3,0	0,3	0,3
MFB Kisvállalkozói Hitelprogram	0,0	0,0	0,7	0,5
MFB Új Magyarország Forgóeszköz Hitelprogram	0,1	–	0,4	0,4
MFB Vállalkozásfinanszírozási Program	0,4	0,2	4,2	4,2
Sikeres Magyarországért Agrár Fejlesztési Hitelprogram	13,6	11,5	0,3	0,2
Új Magyarország Agrár Fejlesztési Hitelprogram II.	21,0	16,7	0,4	0,2
Új Magyarország Agrár Forgóeszköz Hitelprogram II. ütem	4,3	3,9	–	–
Új Magyarország TЭСZ Forgóeszköz Hitelprogram	3,3	2,7	19,7	14,9
Új Magyarország Vállalkozásfejlesztési Hitelprogram	0,1	0,1	–	–
Összesen	56,4	48,0	25,9	20,6

Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

21. táblázat: **Kedvezményes MFB-hitelprogramok a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban (fennálló állományok értéke 2018. március 31-én)**

milliárd HUF

Megnevezés	Mezőgazdaság	Élelmiszeripar	Összesen
Programokon kívüli forinthitel	3,8	4,2	8,0
Programokon kívüli devizahitel	–	0,2	0,2
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram	0,2	–	0,2
MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram 2020	0,2	–	0,2
Sikeres Magyarországért Agrár Fejlesztési Hitelprogram	0,2	0,0	0,2
Új Magyarország Agrár Fejlesztési Hitelprogram II.	0,9	–	0,9
Új Magyarország Vállalkozásfejlesztési Hitelprogram	0,0	0,2	0,2
MNB Növekedési Hitelprogram	1,7	1,5	3,2
Családi gazdaságok hitelei saját	0,1	–	0,1
Egyéb	95,3	1,1	96,4
Összesen	102,5	7,2	109,7

Megjegyzés: Az egyéb kategória a 700 millió forint alatti vállalkozások fennálló hitelállománya az MFB-NHP Földhitel Hitelprogrammal és az MFB Élelmiszeripari Forgóeszköz Hitelprogram 2020-szal együtt.

Forrás: MFB-adatok alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

22. táblázat: **Bázispontban kifejezett kamatfelárak**

Hitelminősítés kategóriája	Biztosítékokkal való fedezettség		
	magas	általános	alacsony
Kiváló (AAA-A)	60	75	100
Jó (BBB)	75	100	220
Kielégítő (BB)	100	22	400
Gyenge (B)	220	400	650
Rossz/pénzügyi nehézségek (CCC és ennél alacsonyabb)	400	650	1 000

Forrás: az Európai Unió Hivatalos Lapja alapján készült az AKI Pénzügyi Kutatások Osztályán

